Indeart

KLÍČ KE KARLŠTEJNU

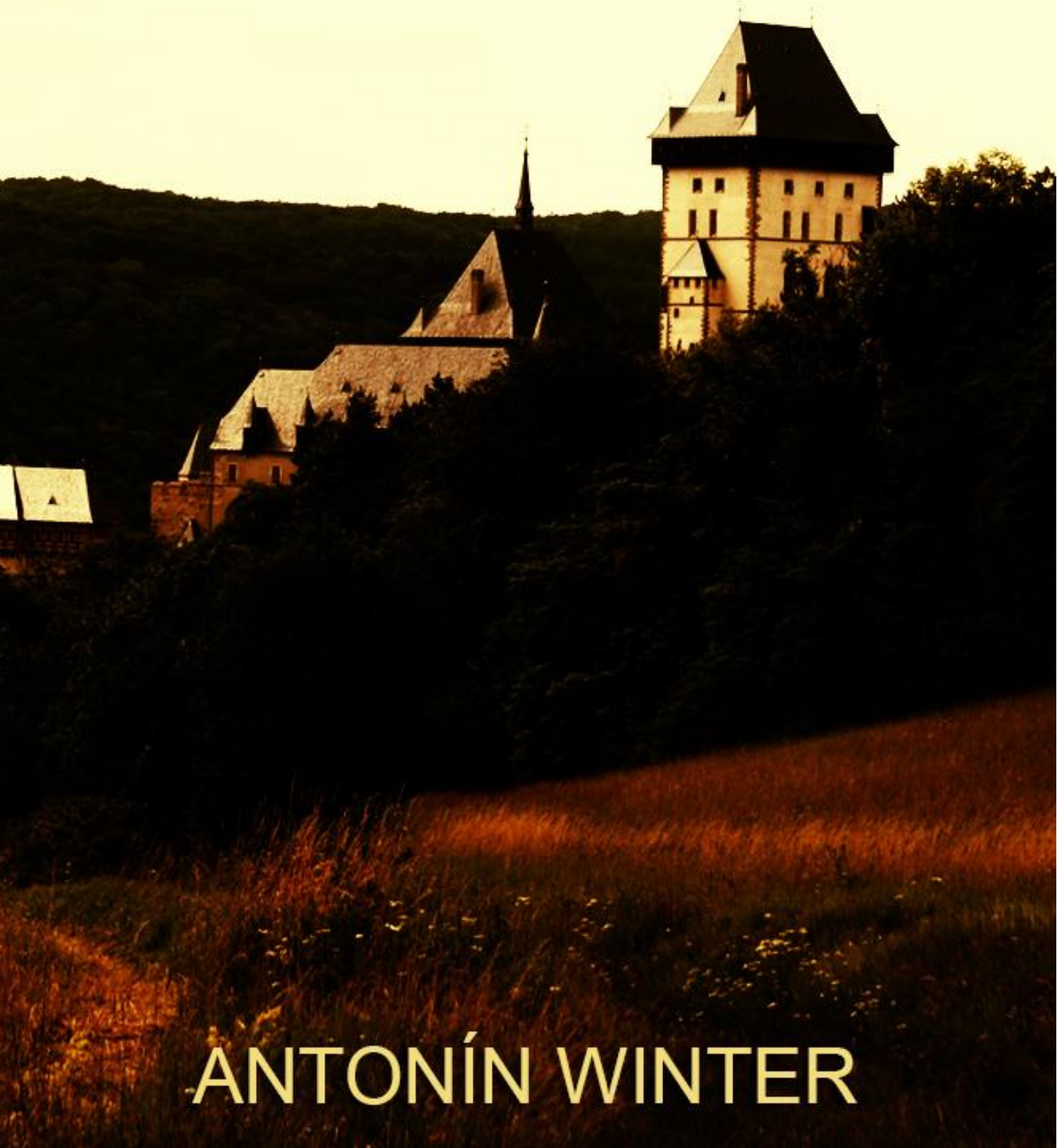

ANTONÍN WINTER

Antonín Winter

Narodil se 15. 2. 1934 v Praze. Po absolvování reálného gymnázia vystudoval v Praze fakultu ekonomicko-inženýrskou, směr stavební. I přes technické vzdělání se vedle své práce věnoval literatuře (člen Klubu českých spisovatelů). Po sametové revoluci se pokoušel i podnikat, málo známé je, že krátce prodával mléko a mléčné výrobky ve stánku na Malostranském náměstí a věnoval se prodeji a propagaci své poslední knihy Klíč ke Karlštejnu, kterou nabízel přímo v podhradí hradu. Publikoval v časopisech a novinách: Ahoj na neděli, Mladý svět, Svobodné slovo, Lidová demokracie.

Autorovy práce znají rovněž i zahraniční čtenáři.

Klíč ke Karlštejnu

Karlštejn - němý účastník významných politických jednání, veselých hostin střídaných s posvátným tichem rozjímání císaře Karla IV., ale později také svědek stagnace a úpadku společnosti, který na začátku 15. století vyústil v husitské bouře. Právě do doby, kdy se již v Českém království ozýval husitský chorál a jásot nad porážkou křižáků, situoval děj svého románu Antonín Winter. Vybral si pouhou epizodu ze slavného období - obléhání Karlštejna pražany a polsko-litevskými vojsky v roce 1422. Značná početní přesila, veškerá soudobá technika ani důvtip velitelů nestačí překonat hradební zdi. Jako by se Karlštejn obléhatelům vysmíval! Cožpak nemá tento mohutný hrad žádnou slabinu? Zanícený husitský kněz Cyril je přesvědčen, že onen pomyslný klíč, jakási záhada, se skrývá v blízké vsi Mořině. Snad by mohl pamětník výzdoby Karlštejna stařičký Tomeš Kozínožka pomoci, aby na obou stranách hradeb přestali umírat lidé! Cyril hledá tajemství, ale odhaluje především prostou pravdu o životě vesničanů a nachází osudovou lásku. Na pozadí historických událostí, při věrném popisu vedení tehdejšího boje a postupném odhalování tajemství ožívají hrdinové románu a známé historické osobnosti i přes propast více než pěti a půl století. V čtivém a dramatickém autorově podání strhuje milostný příběh kněze a Anny i osudy obránců a obléhatelů svou opravdovostí.

Antonín Winter

Klíč ke Karlštejnu

Indeart

2015

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno!

© Antonín Winter c/o DILIA, 2015
© INDEART, 2015

www.indeart.cz
978-80-7519-104-5 (PDF)

Evě, mé ženě,
za sedm let trpělivosti a víry

Obsah

I – HRAD
II – MOŘINA
III – PŘÍPRAVY
IV – ÚTOK
V – ÚKLADY
VI – STUDNA
VII – BĚDA VÍTĚZŮM
ČTĚTE ELEKTRONICKÉ KNIHY

I – HRAD

(18. – 20. KVĚTNA 1422)

PONDĚLÍ

1

„Co je ti, Zdichu?“

Purkrabí se tesklivě usmál. „Co by mi bylo. Čtyřicet.“

„A to ti vadí?“

„To poznáš sám. Hlavně mi vadí, žes to vyžvanil.“

„Ach, promiň,“ urazil se Kuneš. „Chtěl jsem ti udělat radost.“

Purkrabí mávl rukou. „Bylo to zbytečný. Tady se přece pije večer co večer a nikdo se neshání po důvodu.“

Od druhého konce stolu vytryskl smích. Panna Evka, dcera starého Bruse, vypískla a pleskla Studenta z Tachlovic přes ruku. Karlštejnský purkrabí přimhouřil oči. Že by panáček z Tachlovic nevěděl? Věřit se nechce, že se mu to ještě nedoneslo. Takové věci se přece povídají nejdřív.

Panáček z Tachlovic natáhl ruku a strhl Evku k sobě na židli. Tluksa na okamžik zachytil její zmatený pohled: to smí? Zamračil se. Zatraceně, copak se tu nenajde nikdo, kdo by toho fracka poučil?

Konečně: Záviš z Jimlína se naklonil přes svého souseda a cosi horlivě špitá do ucha rytíře z Tachlovic. Študent střelil očima po karlštejnském purkrabím a ruce mu ochably. Tluksa dělá, že nevidí; páže mu nalévá do prázdného poháru.

Evka vyklouzla z objetí a houpavým krokem se vrací na své místo. Husté vlasy barvy medu se jí vlní po zádech. Jistě, je hezká, ale jiné jsou hezčí, taková

Barča například, a přesto i ona teď závistivě kouká, jak si to ta hanebnice nese sálem, oplácávána alespoň pohledy, když ruce nesmějí.

Bože můj, to je mrcha, říká si Tluksa okouzleně, ta holka svádí, tak jako jiná dýchá. Jak dlouho ji udržím? Odpověď, upřímná až k bezohlednosti, ho naladí k spokojenému úsměvu: tak dlouho, dokud budu purkrabím. A to, doufejme, bude dlouho, rozhodně déle, než o ni budu stát. Neboť i to už člověk ve čtyřiceti bezpečně ví, že není vášně, která by vydržela po celý život.

Proto klidným pohybem pozvedá pohár a navrhuje: „Nezazpíváme si, pánové?“

Rytíř Hospřid hned úslužně zanotuje: „Kdo jsi se v lednu narodil…“ Ostatní hlasy se váhavě přidávají – purkrabí obvykle ke zpěvu nevyzývá.

Tentokrát ale huláká s chutí. Pohodlně zakloněn do opěradla přejíždí očima z jednoho rytíře na druhého a jeho sytý, maličko falešný bas duní místností. Nakonec zrak spočine na osobách jeho srdci nejbližších – na medových vlasech Evky a tmavém Kunšově ježku.

Mezi bratry je rozdíl patnácti let – a to Zdeslav není nejstarší. Právo nejstaršího patří Oldřichovi, tlamatému Oldřichovi, pánu na Buřenicích. To on, sotva rodiče zemřeli, vysypal mladého Kunše za bratrem do Prahy. Uchytil se jeden, proč by se neuchytil druhý? Na Buřenicích je místo jenom pro prvorozeného.

Zdeslav se vztekal, ale pan soused – Václav z Buřenic – mladíčka přijal. „Dostal jsem ke dvoru tebe, dostanu tam i Kunšíka. Oldřich má pravdu, vaše tvrz dva rody neuživí.“

Co mohl Zdeslav dělat? Pokud pan soused chce držet ochrannou ruku také nad Kunšem, proč by mu bránil? Pan soused si to mohl dovolit. Stál v té době poměrně vysoko v přízni dvora. Měl řadu prázdných, krásně znějících titulů – a jeden skutečný, těžký a odpovědný: královský rada. Radil králi Václavovi věrně a oddaně plných šestatřicet let. Byla to doba tak dlouhá, že mu vynesla přezdívku Václav Králík, malý král.

Pan soused se jí pyšnil. „Lidé jsou hlupáci," říkával mladému Zdeslavovi, „cpou se dopředu, chtějí stát přímo v královském slunci. Ochotně je před sebe pouštím. Jen ať se spálí. Když se chceš udržet v přízni mocných, nespěchej. Netlač se. Být první nikdo dlouho nevydrží. Ale pátý, desátý? Tam se koukej dostat, tam přežiješ i krále."

Skrytou moudrost poslední věty docenil Zdeslav před třemi roky, když v Brně slavnostně odříkával purkrabský slib.

Nemálo pánů pevných ve víře, slavnějších a králem Václavem oblíbenějších si na purkrabství dělalo zuby… A přesto si Zikmund vybral jeho, statečného rytíře Zdeslava Tluksu z Buřenic.

Tluksa věděl, že nikoli přesto, ale proto: královští bratři se příliš nemilovali. Právě na Václavova desátého oblíbence padla Zikmundova volba, toho byl ochoten povýšit. Ti před ním neměli naději.

Pravda, představoval si to tenkrát jinak, všichni si to tenkrát představovali jinak. Český král se ujímal svého dědictví, zdálo se, že i na Karlštejn se vrátí slavná doba královských hodokvasů a loveckých kratochvílí. Kdo mohl tušit, jak se to zakrátko škaredě zvrátí…

Zpíval se únor, Kuneš se zvedl, vyprázdnil číši a ztěžklým jazykem začal notovat: „Ach, paní má, máš oči barvy achátů…" Většina zpěváků neznala slova, doprovázela proto Kunše jen broukáním melodie.

Purkrabí pohoršeně frkl. Co to zpíváš, ty troubo? Taková tahanina! Kunšovi se zřejmě líbí – zpívá, jak by šlo o život. Bože můj – oči barvy achátů! Už jsi někdy viděl achát? Asi ne – jinak bys ten zpěv tolik neprožíval. Vezmu tě jednou do kaple a pořádně si ho prohlédneš. Potom sám poznáš, co zpíváš za nesmysly. Kámen je to hezký, o to není. Ale aby tak vypadaly oči tvé holky? Děkuju, nechci.

Potíž je v tom, že Kuneš do dneška pořádně ženskou neměl. V pětadvaceti je to na pováženou. S tím by se mělo něco udělat. Jenomže co? Má mu zahnat nějakou do postele? Copak se o to nedovede postarat sám? To on v jeho letech – darmo vzpomínat! A nejen on – jen ať se podívá přes stůl na svého bratránka, jak se snaží! Dorotka je rudá až za ušima. A to není Marešovi ještě dvacet!

V březnu se narodila Evka a pan Šváb z Jíkve. Oba pijí do dna – potom pan Šváb nechává dvorně na dceři rytíře z Kovářova, aby spustila první. Není ji třeba pobízet dvakrát. Drsným hlasem ochotně zanotuje: „V libosádku pod hrušní…“

Tuhle odrhovačku znají všichni a s chutí se přidávají. Přisprostlá písnička hřmí sálem. Evka stojí, břichem se opírá o stůl a diriguje. Brus z Kovářova spokojeně sleduje, jak se dcerunka činí. Rytíři zpívají, až uši zaléhají. Všichni se v duchu vidí na místě mládence, co „přeskočil plot a k panence přiklekl“, a Evka, aby podtrhla, že ona je ta panenka pod hrušní, rázným pohybem umlčí sbor a sama haleká odpověď.

Purkrabí, rozvalen v křesle, putuje zrakem kolem stolu. Holky na rytířských klínech oněměly závistí – kdyby se rozkrájely, tohle nedokážou. Jejich milenci je roztržitě popleskávají po zadcích a očima přitom hltají zpívající nestoudnici. Není těžké uhodnout, co si představují. Tluksa nedokáže potlačit samolibý úsměv – máte to marný, mládenci.

Úsměv mu zmrtví na rtech. Co to bylo? Blesk, oka mžiknutí. Pohled, nahý jak had, vyšlehl zpod dlouhých brv pana Študenta a zmizel dřív, než mohl být usvědčen. A Evčin hlas jako by se v té chvíli maličko zajíkl, než s novou silou vpadl do refrénu. Ovšem refrén již hulákají všichni, až se purkrabství otřásá a zbraně na stěnách poskakují.

Stalo se to vůbec? rozmýšlí Tluksa, zpívaje s nimi. Nezdálo se mi to? Není nic směšnějšího než stárnoucí žárlivec – nic, kromě stárnoucího paroháče. Co jsem? Oboje? Vypadá to tak. Pan Študent zřejmě nezahálel.

Měl jsem ho vykopat, hned jak se objevil. Jeho i tu jeho čeládku. Zatraceně rychle jim otrnulo. Před měsícem div nelezli po kolenou. Smiluj se, pane, v konírně vypukl oheň, foukal vítr, sotva jsme zachránili holé životy.

A já, já je vzal! Jako bych tu neměl dost lidí z Pražského hradu – ještě křivoklátskou posádku. A tohle je vděk! Mně shořet hrad, snad se oběsím. Zatímco on…

Jak můžou být daleko – ti dva? Podle toho blesknutí hodně; dál ani nelze. To nebylo unylé zahledění toužícího rytíře ani žádostivý pohled mužského, který by rád, to se majetnicky zablesklo v oku chlapa, jenž dosáhl svého…

Plameny prudce zaplápolají, do sálu vrazí vítr z nádvoří. V čele kuchtíků vchází Martin, řečený Šindel. Kuchtíci jdou dvojstupem, na hlavě bílé čepice, jež venkovní nepohoda stačila za těch pár kroků zmáčet a pomačkat. V rukou nesou mísy přikryté cínovými poklopy. Na poklopech se chvějí dešťové krůpěje – venku prší stále silněji.

Dubnovým zpěvákům dojde dech. Všichni jako očarovaní zírají na průvod. Dvojstup kuchtíků se rozděluje a dvěma proudy podél stolu postupuje k Tluksovi. Také purkrabí zírá, i pro něho je to překvapení. Stačí se však podívat na Kunše a hned je jasno, čí je to dílo. Pan Zdeslav jen vzdechne: s tou jeho čtyřicítkou nebude konec.

Nemýlí se. Kuchtíci se zastavují a Martin vinšuje. Naštěstí je přání krátké a vtipné. K večeři byla pohanková kaše. Na ni se špatně pije. Proto když se v kuchyni dozvěděli, jaká událost se dnes slaví, dovolili si připravit něco na zub. Není toho mnoho, purkrabí je přísný a hlídá zásoby. Kuchaři však věří, že pro dnešek udělá výjimku.

Společnost se směje, bouchá do stolů, purkrabí kývá na souhlas.

Martin okázalým gestem zvedá cínový poklop a před purkrabím se ocitá mísa s růžovými plátky uzeného, něžně zasněženými strouhaným křenem. Uprostřed se zvedá hranička chleba, okraj je vrouben kopečky brusinkové zavařeniny, nakládanými cibulkami a kyselými houbami.

Tluksa nasaje vůně stoupající z podnosu. „Jsi kouzelník, Martine.“

Martin se mlčky ukloní.

„Začínám věřit, žes tady ty francouzské kuchaře skutečně stihl.“

Kuchař se usměje: „Tohle se podávalo jako předkrm. Navíc ovšem olivy, okurky, artyčoky a chřest. Císař si z toho balil takové roličky – potřel uzené brusinkami, posypal křenem a do toho položil výhonek chřestu. Někdy se tak najedl, že si hlavní jídlo už nevzal.“

Martin je legenda. Poslední sloužící, který tu zažil dobrého císaře Karla a jeho slavný dvůr. Najdou se lidé, kteří legendu chytají za slovo. Není to těžké. Martin je starý, paměť mu začíná vynechávat. Už si nepamatuje, co napovídal včera. Občas se splete, občas si něco přibájí. A hlupáci povykují, že lže. Hlupáci! Jako by legenda mohla lhát. Legenda nelže, legenda narůstá. A kdo z nás dnes rozezná, kde běží hranice mezi pravdou a bájením. Ostatně nač? Záleží na tom? Důležité je, že Martinovi zůstal jeho kuchařský jazyk!

Purkrabí vezme plátek uzeného, pomaže zavařeninou a zasype křenem. „Že bych dal místo chřestu kyselé ryzce?“

Martin se zatváří zděšeně. „To bych – nedoporučoval. Chřest je jemný jako pavučinka. Houby jsou výrazné, příliš výrazné. Zničily by chuť brusinek.“

„Proč je tedy podáváš?“

„Na zakousnutí mezi sousty,“ vysvětluje kuchař. „Nejlíp uděláš, když maso stočíš jen tak. Chřest nejde nahradit. Říká se, že vařený mladý pórek chutná stejně. Bude-li ti to někdo tvrdit, nevěř mu. Buď má jazyk jako podešev, nebo nikdy chřest nejedl.“

Purkrabí sroluje plátek uzeného a ochutná. Přimhouří labužnicky oči. „Pánové, berte si.“

Není třeba dvakrát pobízet. Rytíři vjedou rukama do mís. Na hradě se jí sice dobře, ale skromně. Po přepadení podhradí loni v listopadu je purkrabí na zásoby jak ostříž. Pravda, ke škodě tenkrát nedošlo. Zpráva o chystaném útoku došla naštěstí včas, takže se zásoby stačily na hrad přestěhovat. Když potom za úsvitu pražané přebrodili Berounku a vnikli zadem do údolí, našli podhradí prázdné.

Ovšem pro purkrabího i nezdařené přepadení zůstalo výstrahou – kdoví jak dlouho budou muset se zásobami vydržet. Do Havla daleko, a lidí čím dál víc. Zavedl příděly, vcelku slušné příděly. Když se však na Karlštejn utekla i křivoklátská posádka, snížil je o třetinu a přísně dbal, aby se dodržovaly. Jistě, nikdo ještě nehladověl, nikdo se však také nepřejídal.

Nečekaného přilepšení se proto stolovníci snaží rychle využít. Sál ztichne, všichni se cpou. Co nesnědí hned, za chvíli nebude. Martin s odporem přihlíží. Karlova císařská doba je nenávratně pryč.

V necelých deseti minutách jídlo zmizí do posledního drobečku. Martin s kuchtíky odnáší prázdné mísy. Rytíři spokojeně odfukují.

„Ovšem teď," říhne Ondřej z Hořovic, „teď bych si dal pivo."

Bouřlivý souhlas – jistě, na uzené je pivo nejlepší. Purkrabí pokyne pážatům. Pití všeho druhu je na hradě dost – s ním netřeba šetřit. Na stůl putují korbele piva.

A rytíř Hospřid už zase notuje „Kdo jsi se v máji narodil…" a celý stůl zvedá džbánky a obrací se k oslavenci. Ach ano, je máj, pondělí osmnáctého května čtrnáct set dvacet dva: přesně před čtyřiceti lety se Zdeslav Tluksa z Buřenic narodil.

Purkrabí vstane, víno ho strčí nazpátek, taktak že se neposadí znovu. Pane jo, zítra zase budu vypadat, střelí mu hlavou, ale to už pozvedá korbel a mohutným basem začíná: „Páni rádi víno, my zas pivečko!"

Sbor nadšeně vpadne. To je ta pravá píseň rytířů! Zpívají ji sice v kdejakém šenku, ale patří jim, jejich stavu. Kdy se taky rytíř dostane k vínu? Jedině u dvora nebo tady, na královském hradě. Ale doma pije pivo a je rád, že nechlemtá vodu.

A přitom – na koho se může král víc spolehnout než na své rytíře? Pánové se s kdekým tajně paktují, kněží poslouchají papeže, města odpírají poslušnost. Jen rytíři jsou věrní. A když přijde válka, kněz se pomodlí, pán pošle své muže, město koupí žoldnéře – pouze rytíř, chudý a poctivý, nasazuje za krále život!

Podivná spravedlnost!

Rytíři mlátí hliněnými džbánky a hulákají z plných plic.

Nejvíc samozřejmě Ondřej z Hořovic, dříve Ondřej Huler, měšťénín pražský. Na rytíře byl pasován nedávno – o to ohnivěji se jím cítí. Neslyší rád narážky na svého bratra, a kdyby mohl, zapřel by ho úplně.

Pravda, Zikmund Huler je po smrti a kdekdo teď ví, jaký to byl lump a arcilotr. Byl – o tom není sporu. Když jako královský podkomoří táhl od města

k městu a vybíral daně, konšelé se před ním třásli víc než před nepřítelem. Neznal slitování, tvrdý a bezcitný. Nikdo se neodvážil odporovat, postěžovat si. Proti Zikmundu Hulerovi nebylo odvolání. Král Václav ho miloval ze všech svých oblíbenců nejvíc; když ho dal konečně popravit, tři dny prý proplakal.

Ovšem Zikmund Huler byl alespoň někdo. Stačilo, aby kývl, a mohl být rytířem. Co rytířem! Pánem; statků a peněz měl na to dost. Pouze erb chyběl. Jenže on nechtěl. Pyšný jako páv a natolik mocný, že si mohl dovolit zůstat měšťanem. Svým způsobem to byl poctivý chlap: když přišlo účtování, zaplatil hlavou.

Proti němu je Ondřej z Hořovic pšouk ve větru, odvar odvaru, mátoha, rytíř s vyprošeným predikátem. A přesto i v něm hoří jakási hulerovská posedlost, komicky zkřivená, která ho nutí, aby řval jako na lesy a tloukl korbelem, až pivo vyšplichuje.

Purkrabí nenápadně usedá. Píseň zní sama, není třeba jí pomáhat.

„Do dna, do dna!“ ječí pan Student z druhého konce stolu a ukazuje na džbánek před purkrabím.

Tak ty tak, prevíte, myslí si Tluksa. Není ještě všem dnům konec. Já ti dám do dna! Do týdne mažete za králem, ty i tvá holota! Nemám dost jídla, abych vás živil. Karlštejn není útulek pro zkrachované purkrabí. Na vyžírání mám Pražáky, ty Zikmund poslal. Ale vás jsem tu nechal sám a sám vás vyženu! A každému dokážu, že mi nic jiného nezbývalo. Jen počkej, jak s vámi Zikmund zatočí!

To všechno letí purkrabímu hlavou, zatímco s úsměvem vstává, zvedá korbel a pijácky rozvážně ho vyprazdňuje do dna. Stůl zabouří pochvalným rykem.

„V pořádku?“ usměje se na Študenta. „Abych nezapomněl,“ utře si vousy, „zítra převezmeš jízdní hlídku. Vybereš dvacet svých lidí a ráno vyrazíte.“

Rozhlédne se po ztichlém shromáždění. „Pán Šváb bude tak laskav a pojede s vámi. Ukáže vám, kudy se jezdí.“

Rytíř Šváb z Jíkve, pražský a nyní i karlštejnský hrdina, lhostejně souhlasí.

„Hlavně se zastavte nad Zbraslaví a podívejte se, co dělají pražané. Leží tam už třetí den, pomalu by se měli někam hnout. Ale jen podívat, pane z Jíkve, jen podívat. Nesmíme na Karlštejn zbytečně upozorňovat.“

Světlovlasý mladík se pohrdavě ušklíbne. Jizva, stále nezahojená, jež se mu táhne z krátce ostříhaných vlasů až k ústům, dodá úšklebku cosi výhrůžného.

Není lehké mít na hradě hrdinu. Takový hrdina nadělá víc škody než užitku. Zvlášť dnes, kdy se každý krčí a čeká, až konečně někdo kacíře porazí. Dráždit je v tomto neblahém čase tím, že přepadám na cestách jejich vozy, je konání sice statečné, ale neuvážené. Může se škaredě nevyplatit.

Prosím, čas od času sebrat husitům nějaký vůz, proč ne – od toho tu koneckonců jsme. Ovšem to, co tu teď provádí Šváb se svými lidmi, to nezůstane bez odplaty. Jenomže – zadrž hrdinu, když mu přeje sám král!

Jako by ani Zikmund nechápal souvislosti. Pražský hrad se držel, dokud neškodil. Potom se tam několik horkých hlav začalo nudit, vyráželo ven a konalo činy nevídané udatnosti. Až sem se donesla zvěst o zajetí šestnácti rytířů v kostele ve Stodůlkách, právě když přijímali tělo a krev Páně pod obojí způsobou, až sem dolehla zpráva o krásně drzém a dokonale zdařilém večerním přepadení husitských vozů na přívoze Menšího Města, když mostecké brány byly již zavřeny. I tady se tenkrát pilo na vítězství a zdraví hrdinů: na rytíře z Běškovic a z Jíkve, ty srdnaté mladíky“ kteří nevědí, co je to strach před kacířskými cepy a řemdihy. To bylo v pořádku, po tolika trapných porážkách potřeboval Zikmund hrdiny jako sůl.

Ovšem už tehdy si purkrabí říkal – samozřejmě jen pro sebe –, jen abychom na ty klukoviny nedoplatili! A měl pravdu, jak jinak. Vojska pražanů se vrátila z výprav, stiskla pořádně posádku Pražského hradu a za tři neděle se hrad vzdal.

Teď řádí Šváb se Zikmundovým požehnáním tady a na Tluksovy domluvy má jenom úšklebek. Ale jak dlouho bude trvat, než pražanům dojde trpělivost i s Karlštejnem?

Louče znovu zaplápolají a do sálu vejde dnešní velitel hotovosti Rous ze Svinné. Plátěnou hazuku má promočenou, zřejmě leje jako z konve. Rozhlédne se síní a zamíří k purkrabímu.

„Rytíř z Lestkova s družinou žádá o vpuštění," hlásí potichu.

„Teď?" podiví se purkrabí. „Kolik jich je?"

„Nevím. Přijeli potmě a venku je slota, že nevidíš, kolik máš na ruce prstů. Manové na vratech je slyšeli přijíždět a říkají, že sotva tucet."

„Hm. A jsi si jist, že je to skutečně rytíř z Lestkova?"

„Jsem. Mluvil jsem s ním."

Purkrabí pochopí. Mečák rytíře z Lestkova se nedá napodobit. „Tak ho pusť. Ale opatrně. Hned za nimi zase zavírejte. A purkrabskou bránu nechte zavřenou, dokud nepřijdu."

Překvapení nejsou vyloučena. Nestalo by se poprvé, že nějaký pán změnil stranu. Takový pan z Vartenberka to stačil dokonce třikrát. Zatím. Jenomže rytíř z Lestkova dnes patří k předním Zikmundovým oblíbencům. Byl by blázen, kdyby královskou přízeň, byť nestálou, chtěl vyměnit za mnohem vrtkavější lásku kacířské chátry. Ovšem kdyby jako závdavek přinesl Karlštejn…! Prostě opatrnosti nezbývá, zvedne se purkrabí.

Jediný Kuneš si toho všimne. „Kam jdeš?"

„Podívat se. Někdo přijel."

„Nemám jít s tebou?"

„K čemu? Radši se bav," poplácá bratra po rameni. Přitom zachytí letmý pohled rybích očí Švába z Jíkve. Ani královský hrdina se dvakrát nebaví. Ostatně to on nikdy. Zpočátku se mu Tluksa snažil dohodit nějakou holku, pak toho nechal. Odpor byl oboustranný. Holce vadil krvavý šrám a rybí oči, pana Švába taková péče zgruntu urážela. „Až budu chtít, najdu si sám," prohlásil tenkrát odměřeně. Od té doby bohužel nechtěl. Škoda. Pořádná holka je na hrdinství ten nejlepší lék.

Purkrabí otevřel dveře a vyšel do tmy.

2

Vítr na nádvoří ho málem porazil. Prudce se rozkročil, aby neupadl. Loktem přitom vrazil do někoho, kdo si hned u dveří ulevoval. „To nemůžeš jít dál, čuně?“ zamumlal purkrabí a vydal se po paměti k bráně.

Po několika krocích se zastavil, obrátil se k větru zády a vymočil se stejně jako to čuně u dveří. Ostatně, nesejde na tom – déšť splachuje dvůr mocnými proudy.

Lehká kazajka rychle promokla. Tušit, že je venku takový nečas, nechal přijetí na Rousovi. Rytíř z Lestkova zaručeně žádné pikle nechystá. Vrací se na Valdek a špatně odhadl cestu. Proto se zastavuje na Karlštejně. Jede od Zikmunda, možná že má pro Tluksu i nějaké zprávy.

Světlo strážnice mihotalo tmou jako bludička. Purkrabí k němu zamířil.

Zevnitř se vyvalilo teplo a smrad. V otevřeném ohništi praskala polena. Na ušatých sudlicích se sušily kožichy strážných. V jejich stínu se hřály žejdlíky s kvasem.

Strážní předstírali činnost. Seděli kolem stolu a brousili špice do samostřílů. Velitel strážných bleskurychle vyskočil a podával hlášení.

Purkrabí ho zarazil uprostřed věty. „Nechte těch skopičin. O půlnoci se přece střely nebrousí. Mně stačí, že jste vzhůru. Kde je Rous?“

„Šel k hradní bráně.“

Jsem tu zbytečně brzy, uvědomil si Tluksa rozmrzele. Hlášení přišlo od vrat z Hlubokého dolu. To znamená ještě vrata ve Studeném dole a hradní brána. V téhle tmě – nejmíň půl hodiny.

Mužové rozpačitě odkládali kuše. Velitel osahával žejdlíky. „Nechceš se napít, pane?“

Tluksa potřásl hlavou. „Mám dost. Ale vy se napijte. Máte to zapotřebí,“ hodil hlavou k mokrým kožichům.

„Máme. Za chvíli jdeme znovu," ukázal velitel na baňky. Písek se nehlučně přesýpal. V dolní se už zase zvedal nízký kuželík. Purkrabí kývl. Představil si tu cestu. Nejprve purkrabstvím ke studni, kde stojí první hlídka. Pak vzhůru kolem Paláce vystřídat druhou. Nahoře pod Věží třetí. Čtvrtá střeží hradby nad příkopem. Poslední, pátou, seberou při zpáteční cestě na parkánu mezi branami. Ve strážnici se mužové svléknou a natáhnou na lavice. Velitel otočí baňky. Chlapi usrkávají horký kvas a očima sledují padající písek. Až propadne poslední zrnko, bude čas znovu vyrazit.

„Slota, co?" prohodil purkrabí.

„Strašná. U Věže dokonce sníh," řekl jeden ze strážných.

„Co chceš, zmrzlíci. Trochu se opozdili."

„Studený máj, v stodole ráj," přidal jiný.

Tluksa se ušklíbl: „Ráj? Kde by se vzal? Ve válce průpovědi neplatí. Ve válce platí nepřítel. K čemu ti bude plná stodola, když přijde a všechno ti sebere?"

Chlapi těžce pokyvovali hlavami jako tažná zvířata. „Kdyby jen nepřítel…," vzdychl jeden.

Bylo to povzdychnutí tak upřímné, že ani nešlo brát jako urážka. Purkrabí raději neslyšel. Ukázal na džbánky na ohništi: „Proč si neberete? Říkal jsem přece, abyste pili. Kvas se vám co nevidět začne vařit."

Teprve nyní začal velitel rozdělovat žejdlíky. „Opravdu nechceš?" nabízel znovu purkrabímu.

„Už jedou," ozval se hlas od okénka v rohu místnosti.

Tluksa se šel podívat. „Mostek je spuštěný?"

„Ano. Pan Rous tak přikázal."

Od hradní brány se blížilo několik pochodní. Vítr je rozfoukával do dlouhých plamenů. Ve tmě svítily jako vlasatice.

Purkrabí přitáhl halenu a vyšel do průjezdu. První se objevil Rous. „V pořádku. Rytíř z Lestkova a sedm mužů," oznámil polohlasem. Za ním už duněla kopyta po mostku.

Čapí postava pana z Lestkova se vyhoupla ze tmy. „Konečně," vydechl s úlevou, instinktivně se skláněje pod trámy průjezdu. „Pozdrav Bůh, Zdichu."

„Vítej na Karlštejně," zahučel purkrabí. Důvěrné oslovení ho překvapilo. Rytíři z Lestkova bylo přes padesát a u dvora stál mnohem výš než Tluksa. A najednou – Zdichu. Pročpak to?

Pozvedl lucernu a vedl hosty tmavým nádvořím. Před purkrabstvím se zastavili.

„Můžete sesednout. Stráž vám ukáže stáje a kuchyni. A ty, pane," jak jen se jmenuje rytíř z Lestkova křestním jménem? „ty pojď dál. Rádi tě uvítáme mezi sebou."

Rytířské hulákání bylo slyšet i přes zavřené dveře manské síně.

„Prosím tě, ne," bránil se host. „Přináším důležité poselství. Pošli pro někoho, ať ti je přečte."

Tak přece, pomyslel si purkrabí. Nahlas se zeptal: „Nechceš se dřív najíst a převléknout? Řekl bych, že to potřebuješ."

„To ano," uznal rytíř. „Nechci však ztratit ani minutu. Buď tak laskav a udělej, oč tě žádám."

„Jak si přeješ," pokrčil Tluksa rameny. „Nebude to hned, musím dát vzbudit někoho z kapituly. Aspoň se zatím najíš a převlékneš."

Vydal příslušné rozkazy a s lucernou nad hlavou se pustil po schodech do patra. Host stoupal za ním.

Na konci pavlače otevřel Tluksa dveře a posvítil dovnitř. Ze tmy vyvstalo strohé zařízení purkrabské světnice: stůl s dvěma židlemi, truhla a pod oknem široké lože. Panu z Lestkova to však po nočním trmácení připadalo jako sen. Nedočkavě sledoval, jak Tluksa vybírá dvě smolnice, připaluje je od lucerny a zasazuje do loučníků. Potom – jaké blaho! – zapálil ještě několik smolných třísek a zastrčil je do připravené hranice v ohništi. Chrastí zapraskalo, plamen olízl narovnaná polena.

„Můžeš se svlékat. Za chvíli tu bude jako v lázni."

Rytíř z Lestkova opatrně rozepjal promáčený plášť a ze záňadří vytáhl svinutý pergamen. „Zikmundovo poselství," ukázal na pečeť.

„Víš, co v něm je?" nadzvedl Tluksa víko truhlice.

„Ovšem."

„Pak nechápu, proč sháníš někoho, kdo mi je přečte. Máš strach, že ti neuvěřím?" Z truhly vytáhl dva lněné ručníky. Jeden podal návštěvníkovi. „Smím-li ti radit, svlékni se donaha a pořádně vydrbej. Tak zaručeně nenastydneš!"

A sám, jako by chtěl jít příkladem, stáhl sukni a nohavice a začal se horlivě třít. Ne a ne ho napadnout, jak se pan z Lestkova jmenuje. Václav? Tak nějak. Krátké jméno.

Host zatím skopal jezdecké boty a svlékal nohavice. „To byla cesta," cedil přitom mezi zuby. „Horší jsem v životě nezažil."

„Věřím. Odkud jedeš?" O poselství se zřejmě hostu mluvit nechtělo.

„Z Budína. Ale neptej se kudy."

„Proč? To je tajemství?"

„Ne. Ostuda. Objíždím rodnou zem po hranicích, jako by byla prašivá!"

„A není?" zvedl Tluksa hlavu. „Kolikrát ji dal papež do klatby?"

„Mnohokrát – a právem! Člověk si tady připadá jako psanec. Hádej, odkud jsme dnes ráno vyjížděli?"

„Nemám ponětí."

„Z Plzně!"

„Z Plzně?" Purkrabí měl co dělat, aby se nezasmál. „Vy jste zabloudili?"

„Jeho Milost tak přikázala. Chtěla mít jistotu, že jeho list určitě nepadne do nepovolaných rukou."

„Tak co si stěžuješ?" povolil Tluksa úsměvu. „Jeho Milost ví, proč tě sem z Budína posílá přes Plzeň."

„To víme všichni. A právě to je zlé. Kradu se po nocích hraničními hvozdy jako nějaký lapka – já, věrný služebník českého krále!"

„Nejenom českého," poznamenal Tluksa. Odhodil mokrý ručník a sklonil se nad truhlu. Vytáhl z ní pár suchých suknic. „Vyber si, kterou chceš. Moc ti asi nebudou, ale teď těžko něco lepšího opatřím."

„Všiml jsem si. Tady se chlastá, jako by byl mír."

„Myslíš?" narovnal se Tluksa. Dlouhým pohledem přejel rytířovu vytáhlou postavu. „Já bych spíš řekl, že se tu chlastá, jako když je válka. Rychle a bez radosti, protože nikdo neví, co bude zítra. Tobě se to možná jeví jinak – přijíždíš od krále římského, uherského a českého."

„Především českého," řekl host řezavě.

Jan! vybavil si Tluksa. Jan z Lestkova! Paměť mi slouží. A to ho potěšilo natolik, že se rozhodl neuhnout. „A není to divné, pane Jene, že český král meška v Budíně?"

„A kde má podle tebe meškat? V kacířské Praze?"

„V Čechách. Ještě je dost míst, kde najde své věrné."

„Je taky uherským králem," namítl Jan z Lestkova.

„Ne taky, především. Uhry jsou jeho jistota, jako pro jeho otce jsme byli jistotou my, Čechy."

„Divíš se mu?"

„Ani dost málo. Jen pro nás, jeho věrné, je to smutné pomyšlení, že vlastně sloužíme uherskému králi."

Rytíř přebíral oděv. „Vedeš podivné řeči, pane z Buřenic," poznamenal zvolna. „Jeho Milost by jim těžko rozuměla."

„Odpusť," dohřál se Tluksa. „Měl jsem za to, že mluvím s Janem z Lestkova, někdejším podkomořím Království českého."

Pan z Lestkova dlouho neodpovídal. Mlčky se soukal do sukně. „Co to je – někdejší podkomoří? Asi totéž co někdejší král. Nic, vůbec nic."

„Není pravda. Na oba zůstane vzpomínka. Na tebe zůstala dobrá – proto jsem čekal, že budeš rozumět."

„Třeba ti rozumím," povzdechl host. „Ale co z toho, když Zikmund nerozumí?"

„A on nerozumí?“

Jan z Lestkova pokrčil rameny. „Kdoví. Možná dokonce, že rozumí. Rozumí, a nemůže. Není snadné bojovat na dvou frontách. Turek na jihu ho tlačí víc než kacíři. Kacíři se jen brání. Turek útočí. Přesto mám dojem, že se rozhodl zasáhnout nejprve tady.“

„Jak? Chystá novou kruciátu?“ ušklíbl se Tluksa. Cítil, jak ho pijácké rozjaření začíná opouštět. Ještě chvíli, a zůstane jen únava a bolavá hlava. Co se dá dělat, musí vydržet. Přidřepl k ohni a přihodil poleno.

Kdosi stoupal po schodech. Spěšné kroky rozeznívaly dřevěnou konstrukci. Jsou dva, poznal purkrabí. To vypadá na někoho z kapituly. Konečně! Vyslechne poselství a půjde spát. Na starosti má zítra času dost.

Nebyl to však žádný kanovník, ale páže přinášelo hostu večeři. Doprovázel ho Rous ze Svinné, velitel hotovosti, a hlásil, že kapitula není k probuzení. Sám se přesvědčil, sám tloukl a volal. Nikdo neotevřel. „Dělají to schválně, ty rány by vzbudily mrtvého. Jestli poručíš, vylomíme dveře.“

Tluksa zaťal pěsti. „Ne, to udělat nemůžeme.“ Pořád ta směšná žabomyší vojna!

„Proč ne?“ ozval se Jan z Lestkova.

„Děkan by na mě určitě zas vyrukoval s nějakou privilejí, kterou jsem porušil. Počkáme do rána.“

„Takovou privilej si nedovedu představit.“

„Já ano. Po odříkání večerních hodinek mají kanovníci opustit hrad a vrátit se do svého domu za branou. Tak stanovil král Karel. Přes noc prostě nejsou k mání.“

„Ale kanovnický dům už nestojí.“

„Jistě. Ale privilej trvá. Aspoň podle kapituly.“

„Dům jsi zboural ty?“

„Na jejich žádost. Když Žižka oblehl Beroun, sami prosili, abych je vzal na hrad. Dům tam nemohl zůstat. Kdyby sem Žižka přitáhl, dopravil by do domu děla

a za pár dní rozstřílel bránu i s hradbami. Tenkrát tomu děkan rozuměl; dnes naléhá, abych ho dal postavit znovu.“

„Ale to je přece nepředloženost. Válka dosud neskončila.“

„Přesně to mu pokaždé říkám.“

„A on nerozumí?“

Purkrabí mávl rukou. „Ne. Nebo rozumí a pouze dělá nepříjemnosti. Jeho přičiněním byl odvolán bývalý purkrabí. Od té doby si děkan myslí, že na Karlštejně rozhoduje on.“

„Kam jsi je ubytoval?“

„Do toho nejlepšího, co mám. Kromě císařského paláce, samozřejmě. Dostali celé patro pod kaplí na Věži.“

Rous od dveří zdvořile zakašlal. „Třeba by list Jeho Milosti přečetl některý farář nebo mnich zezdola. Ti jsou vzhůru.“

„Pravda,“ nadchl se Tluksa. „Ať kanovníci vidí, že se bez nich obejdeme! Ale vybírej dobře, ať nepřivedeš někoho, kdo umí přečíst jenom otčenáš.“

„Víš, pane Jene,“ dodal ještě s povzdechem, když velitel hotovosti odešel, „někdy si říkám, že kvůli takovým, jako je zdejší děkan, se z lidí stávají kacíři.“

Janu z Lestkova z toho povzdechu až zaskočilo. Jakže, takhle mluví královský purkrabí? A to před ním, královským poslem, před kterým by si měl dávat největší pozor? To skutečně tolik sází na jeho někdejší pověst? Nebo ho zkouší a zítra o jeho mlčení půjde hlášení Zikmundovi? Ani to se nedalo vyloučit – v dvorských službách zažije člověk ledacos.

Ale letitá zkušenost dvořana napovídala panu z Lestkova, že purkrabí mluví upřímně. Ani si neuvědomuje, co právě pronesl. Tady v Čechách se to kacířství snad přímo vdechuje!

„Něco ti o něm povím,“ pokračoval Tluksa s rostoucím rozhořčením, nevšímaje si Janova zděšení. „Náš děkan rád káže. Od svého nástupu nevynechal jedinou příležitost, aby se nezmínil o mučednících svaté matky církve, kteří nejvíce trpí řáděním kacířské chátry. Měl na mysli duchovní všeho druhu, světské

i klášterní, jak je vznešeně označoval. Což o to, někteří z nich jsou skutečně chudáci, víc zvířata než lidi. Však uvidíš. Takový trest snad ani nezasluhovali.“

Pan z Lestkova jen lapí po dechu.

„Proto, když sem loni začaly proudit davy uprchlíků, vyhradil jsem jim přízemí Věže. Někteří faráři zůstali se svými farníky pod širým nebem, ale ostatní, hlavně mniši a jeptišky z vypálených klášterů, vděčně přijali. Předpokládal jsem, že se o ně kapitula postará – šlo přece o ty mučedníky svaté matky církve.“

Purkrabí začal rozčileně přecházet sem a tam.

„V době, když jsme čekali Žižku, jsem si na ně ani nevzpomněl. Pochopitelně, měl jsem jiné starosti. Ale potom nebezpečí minulo, uprchlíci se rozešli a tady zavládl jakýs takýs klid a pořádek. Jednou ráno jsem šel zkontrolovat many na Věži. Dole v přízemí mě zarazil strašný smrad. Vedle schodiště jsou za sebou dvě světnice, dveře byly pootevřené. Vešel jsem a myslel, že padnu.“

Tluksa se zastavil nad stolem, nalil si pohár a převrátil ho do sebe. „Nebudu ti kazit večeři. Stačí, když řeknu, že tam leželo přes čtyřicet lidských trosek, vepředu muži, vzadu ženy. Většina se už nemohla ani zvednout, kálela pod sebe a čekala, až je smrt vysvobodí. O patro výš ve stejném, dokonce o něco větším prostoru žilo osm kanovníků s děkanem. Děkan obýval vlastní místnost.“

Pan z Lestkova měl pocit, jako by se i on nadýchl kacířského vzduchu Čech. „Co jsi udělal?“ zeptal se tiše.

„Málo,“ odplivl si Tluksa. „Jsem ukázněný dvořan Jeho Milosti. Nemám právo soudit osoby duchovního stavu. Jen jsem popadl děkana za chřtán a svedl ho dolů. Samozřejmě tvrdil, že o stavu těch ubožáků neměl ponětí. Asi tam skutečně nikdy nebyl, protože se na místě pozvracel. Řekl jsem mu to, co před chvílí tobě. Že takoví, jako je on, mají na svědomí dnešní dobu víc nežli Hus nebo Viklef. Jako vždy mu rychle otrnulo. Druhý den mi vysvětlil, že kapitula má důležitější úkoly, takže jí na péči o uprchlíky nezbývá čas… A o svatých mučednících matky církve káže vesele dál.“

Jan z Lestkova pokýval hlavou. Ach ano, je to těžké, velice těžké… Nejlíp nevidět, neslyšet, nemluvit. Hlavně nemluvit. Ovšem, jak potom chceme kacíře porazit, když se bojíme sami sebe?

Nahlas se zeptal: „Jak to tam vypadá teď?“ Alespoň tónem naznačil účast.

„Jakžtakž. Ti, co přežili, většinou s podzimem táhli dál, do svých klášterů za hranicemi. Místo nich přišli jiní. Nejvíc je tu teď kněží z pražských kostelů. Faráři, oltářníci, střídníci. Dostali se sem s hradní posádkou a nemají, kam by dál utekli. Tak zůstávají a doufají.“

Vítr na nádvoří se zatočil a chlístl na okno poryv deště. Rytíř z Lestkova se otřásl. Venku musí být strašně. Díky Bohu, že už jsem tady. Purkrabí měl pravdu, začíná tu být jako v lázni. Překrojil plátek uzeného a vsunul ho do úst.

„Ale že si tu jíte,“ prohodil uznale, „král by vám mohl závidět.“

„I v tom se bohužel mýlíš. Tohle je pohoštění pro vzácného hosta. My sami jíme placky, kyselo nebo pohankovou kaši – a jsme rádi, když dostaneme sběračku navíc.“

„Nepřeháněj. Vím, jak je velké karlštejnské zboží.“

„To se jen zdá. Ve skutečnosti je děravé jak rozbitá škorně. Město Beroun, naše hlavní opora lehlo popelem a většina vzdálených manských vesnic využívá naší těžké situace. Z Milína, z Hostomic, z Čeliny jsem letos neviděl nic, čím jsou hradu povinny. A to živím navíc část pražské posádky a chlapy z Křivoklátu.“

„Jak dlouho bys vydržel?“

„Proč se ptáš?“

„Jen tak, zajímá mě to…,“ náhle zrozpačitěl Jan z Lestkova.

Tluksa se zamyslel. „Záleží na okolnostech…Tak jak tu teď jsme… do svaté Anny, možná i déle.“

„Jenom?“ polekal se host.

Purkrabí se urazil. „Zdá se ti to málo?“

„Zdá. Svatého Jiří bylo před měsícem. A vydržet máte do Havla.“

„Mýlíš se. Tady na Karlštejně je to jiné. Na Havla odvádějí sedláci obilný desátek. Na svatého Jiří nedávají nic. Maso a ostatní obživu dodávají podle potřeby celý rok.“

„To platí pořád? I teď?“

„Ovšem. Na hradě ani nemám, kde bych dobytek ustájil. A nechat ho dole v ohradách je nebezpečné. Slyšel jsi, co nám loni chystali pražané? Taktak jsme zásoby uklidili.“

Pan z Lestkova ustaraně přikyvoval.

„Proč tě to zajímá?“ zeptal se konečně Tluksa přímo.

„Dozvíš se. Kde máš toho kutníka, co umí číst?“

„Rous ho asi zkouší.“

„A on číst umí?“

Purkrabí zavrtěl hlavou.

„Jak ho tedy chce zkoušet?“

„Uvidíš. Už jdou.“

3

Muž, kterého velitel hotovosti strkal před sebou, vypadal spíše jako lapka než osoba duchovního stavu. Dělaly to především hadry, jež v nejmenším nepřipomínaly mnišský hábit či kněžskou sutanu. Na nohou láptě ovázané povřísly, na těle cosi, co se podobalo kovářské zástěře, přes hlavu a ramena cáry špinavé houně. Obličej pod kápí nešlo rozeznat – zdál se stejně šedivý a špinavý jako pokrývka. Z šera svítilo jen bělmo očí.

Ale nejen hadry vyvolávaly dojem chyceného lapky. Něco v chování příchozího, jakýsi vzdor, způsob, jakým se vytrhl Rousovi a stanul před purkrabím a jeho hostem, to vše vytvářelo ovzduší nepřátelství a střetu.

„On prý čte nejlíp,“ ohlásil velitel hotovosti od dveří.

Purkrabí kývl. „V pořádku. Pošli sem Čeňka. A ty se posaď,“ vybídl stojícího muže.

„Ono tam sněží?“ podivil se Jan z Lestkova. Na návštěvníkově kápi tál sníh.

„Sněží,“ usekl muž a odhrnul houni. Objevila se tvář zarostlá popelavým vousem, úzký skobovitý nos a lysá lebka. Zpod širokého čela ostražitě vyhlížely tmavé oči.

Purkrabí se natáhl pro další pohár. „Napiješ se?“

„Rád,“ řekl muž.

„Jak se jmenuješ?“ optal se pan z Lestkova.

„Stejně jako ty, pane. Jan.“

„Ty mě znáš?“ zarazil se bývalý královský podkomoří.

„Znám.“

„Odkud?“

„Chodil jsi přece do svatovítské katedrály, ne?“

„Chodil. A ty –?“

„Někdy jsem tam sloužil mši svátou.“

„Ty? Ty jsi – kanovník?“

„Překvapuje tě to?“ ušklíbl se muž. „Buď rád, alespoň umím zaručeně číst. Kde máte ten list?“

Tluksa mu mlčky podal stočený pergamen. Kanovník prohlédl pečeť a potom jediným pohybem obratně stáhl tkanice. Svitek se rozvinul.

Purkrabí přisunul lampu.

„Sigismundus Dei Gratia Romanorum Rex semper Augustus ac Hungarie, Boemie, Dalmacie –“

„Zadrž!“ přerušil ho Tluksa. „Latinu si nech! Mně stačí česky.“

„Dokážeš dopis přeložit?“ staral se Jan z Lestkova. „Jestli ne, pomohu ti.“

„Když dovolíš, nejdřív si dopis přečtu,“ odmítl kanovník důstojně.

Nastalo ticho. Kněz běžel prstem po řádcích a neslyšně pohyboval rty. Purkrabí cítil, jak v něm narůstá napětí. Je možné, že ho Zikmund odvolává? To si

teď přece nemůže dovolit! Nemůže? Proč by nemohl? Král může všechno. Nebylo by to první nesmyslné rozhodnutí, jež vydal. Rytíř z Lestkova není člověk, který poselství jenom předává.

Tluksa se hřmotně zvedl a šel přiložit. Nu co, však nějak bylo, nějak bude, přihazoval polena. Seberu své lidi a půjdu. Všude chleba o dvou kůrkách. Vzpomněl si na pana Sádla, tenkrát v Brně před třemi roky… Jak klečel, vzlykal, spínal ruce… Díky Bohu, toho budu ušetřen. Není tu nikdo, před kým bych padal na kolena.

Zvláštní, jak málo pochopení má člověk pro cizí neštěstí! Pan Sádlo tenkrát dokonce plakal, slzy mu tekly po odulých lících, a on vedle něho klečel, štíhlý, záda vzpřímená, aby se lišil už na pohled od toho nevzhledného tlusťocha, jenž propadl bludům nové víry a nyní je přes veškerý nářek odmítal odvolat.

Co tenkrát cítil? Ošklivost, odpor, pohrdání – soucit rozhodně ne. Především ho to naříkání dráždilo – kazilo největší okamžik jeho života. Stával se purkrabím prvního královského hradu – měly znít fanfáry, rachotit bubny, zvonit zvony. Místo toho vedle něho pofňukával Jan Sádlo ze Smilkova, bývalý karlštejnský purkrabí. Co si představoval ten blázen? Že král dovolí, aby někdo v jeho službách přijímal podobojí?

A tak klečel vedle té bečky sádla, znovu a znovu si předříkával purkrabský slib, ruku připravenou na levém koleni, stále ještě užaslý tou nečekanou milostí, jíž se mu dostalo. Dobrý Bože, jak dlouho chce Zikmund toho kacíře ještě přemlouvat?

To o den dřív, když přijímal poselstvo pražských měst, ukázal jinou tvář. Dobrou půlhodinu hřímal jako rozkacený Bůh a poslové klečeli po celou audienci, mlčky a pokorně, a slova hněvu padala na jejich nachýlené hlavy. A když konečně dostali slovo, ustrašeně slibovali nápravu a přísné potrestání viníků nedávných bouří. To byl postoj hodný nového krále, který každým slovem dokazuje, že do země se vrací pořádek a řád.

A mohl si to tenkrát dovolit ten nový král – na prstech jedné ruky by spočítal šlechtice, kteří ho nepřijeli do Brna přivítat. Dva dny trval jejich hold –

kdejaký pán rychle zapomněl na své rozhořčení nad Husovým upálením a vydal se prosincovými závějemi pozdravit nastupujícího krále.

O to nepochopitelnější se proto jevilo náhlé váhání nad odvoláním karlštejnského purkrabího. Proč, kčertu, se s ním tak maže? Jmenovat správce svých hradů je právo každého pána – natožpak krále! Proč tedy už konečně nerozhodne? Co udělá, jestli pan ze Smilkova odvolá?

Naštěstí na tu otázku nebylo třeba odpovídat: pan Sádlo neodvolal. V pláči a na kolenou, ale své víry se nezřekl. Zikmund ztratil trpělivost a pokynul Tluksovi. A ten jasným hlasem odříkal purkrabský slib.

Komedie skončila.

Komedie? K tomu trpkému poznání se Tluksa prokousával dlouho – ale nakonec nemohl pochybovat ani on.

O Zikmundově rozhodnutí se dozvěděl necelou hodinu před vystoupením. „Budeš vyvolán," šeptal mu chvatně kancléř na konci přestávky, „předstoupíš před Jeho Milost a poklekneš. Budeš-li mít štěstí, staneš se purkrabím."

Měl štěstí? Tenkrát si to myslel. Myslel si to i pak, když všechno pochopil. Stal se purkrabím Karlštejna – na tom jediném záleželo. Co na tom, jakou roli mu král původně přidělil?

Nebylo těžké jí porozumět. Den předtím ukázal Zikmund tvář plnou hněvu a rozhořčení. Hodilo se, aby dnes předvedl svou dobrou vůli odpouštět. Jako objekt královské milosti byl vybrán pan Sádlo. Pan Sádlo se odřekne nové víry a Zikmund ho za to potvrdí v purkrabství. Výstraha a příklad pro všechny.

Zřejmě až na poslední chvíli někoho napadlo, že by pan Sádlo taky nemusel odvolat. V tehdejší atmosféře to bylo nepatrné nebezpečí – Zikmund však nechtěl riskovat. Tak daleko zase jeho milost nesahala, aby potvrdil kacíře na purkrabském místě.

Takže se musel najít náhradník, strašák, muž pro tu jednu setinu či tisícinu možnosti. Našli Tluksu – dvořana natolik bezvýznamného, že pramálo záleželo na tom, když bude podveden.

Jenomže podveden nebyl Tluksa, ale Zikmund. Pan Sádlo neodvolal, odpuštění se nekonalo. Představení se zvrtlo. Místo slov milosti byl král nucen veřejně ukázat, jak zatočí s každým, kdo se nezřekne kalicha. Ne pro nepořádek, lenost či okrádání, ale pro víru je Jan ze Smilkova zbaven místa. A navíc tato akce neproběhne nenápadně někde v ústraní, ale halasně před shromážděnými zástupci země. Ne příklad, jenom výstraha. Krutá, nemilosrdná. Beznaděj padá na mnohé přítomné. S tímto králem není dohody. Buď on, nebo my.

Jejich strach přerůstá v zoufalství. A zoufalství je úžasná síla. S mnohými z těch skloněných hřbetů se Zikmund setká dřív, než se rok s rokem sejde. Budou ho bít, budou vítězit. Nic jiného jim nezbývá. Buď vítězství, nebo smrt. A tak ti zoufalci vítězí, už dva roky vítězí, a nikdo neví, kdy jejich vítězstvím bude konec.

Neví to samozřejmě ani ten bezvýznamný dvořan rytíř Tluksa z Buřenic. Pouze ho občas napadá, zda počátek toho všeho neleží už tam v Brně, když nový král chtěl ukázat, že umí také odpouštět…

Jan, kanovník svatovítské kapituly, dojel prstem až ke královské pečeti. Zvedl hlavu a jeho oči se setkaly s pohledem obou čekajících mužů. „Jsem připraven.“

4

K čemu není takové zamyšlení dobré, napadlo Tluksu. Rozčilení opadne samo od sebe. Jestli mě Zikmund vyhazuje, co se dá dělat. Vydrželo to déle, než jsem čekal. Ostatně v téhle době není o purkrabství co stát.

„Čti!“

„Nejprve latinsky?“ zeptal se kněz.

„Nač? Překládej rovnou. A hned text, tituly Jeho Milosti známe zpaměti.“ S potěšením shledal, že hučí jako obvykle.

Kanovník si důležitě odkašlal.

Teď už to vědí oba, uvědomil si purkrabí. Jen já jsem trouba. A vůbec mu to nevadilo.

„Došly mi zprávy z dobrého pramene," spustil kněz zvučně, „že pražští kacíři hodlají s jarem vytrhnout proti Karlštejnu. Posílám ti proto svého věrného služebníka rytíře Jana z Lestkova, seděním na Valdece, aby ti jako vrchní hejtman pomáhal při jeho obraně."

Pan Tluksa cítil, jak se mu odvaluje kámen ze srdce. Ať je Zikmund jaký je, blázen není. Jan z Lestkova je posílán ku pomoci… Proč ne? O jednoho pomocníka víc nebo míň… Až se zastyděl za přestálé znepokojení.

Tím ovšem královský list nekončil. V dalších odstavcích Zikmund vyjmenovával pravomoci nově ustanoveného úřadu vrchního hejtmana – a v Tluksovi se tajil dech. Taková práva neměl dosud nikdo.

Vrchní hejtman mohl, pokud to uzná z hlediska obrany za potřebné, zbourat nebo naopak přistavět či zesílit kteroukoli část hradu. Pro potřeby obrany měl právo nově uspořádat manskou službu. Dojde-li k obležení, měl rozhodnout, kdo na hradě zůstane a kdo ho opustí. Konečně – a to se purkrabího zvlášť dotklo – Zikmund vrchnímu hejtmanovi přiznával právo přidělovat obráncům ležení ve všech částech hradu včetně Paláce, Kostela a Velké věže.

O purkrabím se list zmiňoval pouze v souvislosti s povinností opatřit hojnost spíže a vody pro obránce a dostatek píce pro koně.

Když kanovník dočetl, ticho se prohloubilo.

Kolik je hodin? napadlo Tluksu. Nejméně půlnoc. Zdola už nebylo nic slyšet. Jen vítr chvílemi zahučel a hodil na okno hrst ledových krup.

Purkrabí se cítil k smrti unaven. Nejraději by hosta i kněze vyprovodil a svalil se na postel. Ale to nešlo. Listina byla obojaká jako její autor. Musela se vyjasnit – teď, okamžitě. Bitva se nedala odkládat. Přivřel oči a mlčky čekal.

„Nu?" ozval se konečně Jan z Lestkova.

Tluksa těžce rozlepil víčka: „Překlad byl věrný?"

„Naprosto."

Tluksa kývl. Zdálo se, že spí.

„Když dovolíš, pane –," zvedl se kanovník.

„Seď!" štěkl purkrabí se zavřenýma očima. Kanovník usedl.

V komíně zahučela meluzína. Oheň na polenech se prohnul a vylétl vzhůru. Vítr zalomcoval okenicí.

„Kde je ten Čeněk?" houkl najednou purkrabí. Zaklonil hlavu a křikl do stropu: „Čeňku!"

„Ano, pane," ozval se tlumený hlas. Po stropě přeběhly lehké kroky, chvíle ticha, pak cvakla klika a dovnitř vpadl rozespalý chlapec.

„Kdo ti dovolil jít spát?" burácel purkrabí. „Vyměň louče a přines víno!"

Páže popadlo konvici.

„Nejdřív ty louče!" zařval Tluksa.

Čeněk chvatně vyměňoval smolnice. Místnost se rozjasnila. „A teď víno," přikazoval purkrabí.

Počkal, až za pážetem zapadly dveře. Pak se obrátil k oběma mužům: „Nejsem si jist, zda správně rozumím vůli Jeho Milosti," začal rozvážně. Náhle byl svěží a plný síly. „Proto jsem tě zadržel, otče Jene, abys opakovaným překladem pomohl mé děravé paměti."

Byla to lež, dokonce dvojnásobná. Léta dvorské služby naučila Tluksu zapamatovat si doslova na jediný poslech jakýkoliv text – jeho paměť kanovníkovu pomoc rozhodně nepotřebovala. Zadržel kněze z jiného důvodu: nemohl dovolit, aby po hradě vykládal, jakými mocemi byl rytíř z Lestkova obdařen. Kanovník musel zůstat a na vlastní uši uslyšet, jak si je oba muži vykládají.

„Pochopil jsem, že Jeho Milost se rozhodla zřídit na Karlštejně novou hodnost – vrchního hejtmana," zahájil purkrabí útok.

„Nejen na Karlštejně," dodal spěšně pan z Lestkova. „Na všech hradech, na kterých mu záleží."

„Mě zajímá Karlštejn," usekl Tluksa. „Jak jsem slyšel, posílá tebe, abys mi pomáhal při obraně."

„Ano," uznal pan z Lestkova.

„Potom mám za to, že jsi mi podřízen," dodal purkrabí tvrdě.

„S výjimkou vyjmenovaných práv."

„Ta zatím nechme stranou. Držme se věci. Hrad musí mít jediného velitele. Tím je podle tebe kdo?"

„Ty, samozřejmě," řekl vrchní hejtman.

„Pak si vůli Jeho Milosti vykládám správně," uzavřel purkrabí. „Jako se Mareš z Vokova, podpurkrabí, stará o hospodářství hradu, ty, vrchní hejtman, se budeš starat o jeho obranu."

Srovnání hodnosti vrchního hejtmana s podpurkrabským úřadem se panu z Lestkova zřejmě nezamlouvalo – Tluksa však mluvil dál: „A nyní k tvým pravomocem."

„V nich je snad vůle Jeho Milosti jasná," přeskočil vrchnímu hejtmanovi hlas. „V určitých věcech. Jeho Milostí stanovených, rozhoduji sám."

„S mým souhlasem?"

Jan z Lestkova se nadýchl k ostré odpovědi. Teď, pomyslel si purkrabí. Ale místo rázného ne! host pokrčil rameny a řekl diplomaticky: „Pokud budeš souhlasit, ano."

„A když nebudu?" hnal Tluksa otázku na ostří nože.

„Věřím, že budeš," uhnul hejtman. „Abys rozuměl, Jeho Milost mi nedala volnou ruku, ale pouze mě pověřila určitými příkazy, které váhala svěřit pergamenu. Čekala mě dlouhá a nebezpečná cesta."

„Smím vědět, jakými příkazy?"

„Jistě," pohlédl Jan z Lestkova významně na sedícího kanovníka. „Ale k tomu snad už tlumočníka potřebovat nebudeme. Ve dvou případech Jeho Milost dokonce vyhovuje tvým návrhům."

„Budiž," souhlasil Tluksa po krátkém zaváhání. „Můžeš jít, otče. Díky a dobrou noc."

Ve dveřích se kanovník srazil s Čeňkem, přinášejícím nové víno. Teprve když odešlo i páže, pan z Lestkova pokračoval:

„Při poslední návštěvě jsi prý Jeho Milost žádal o souhlas se zbouráním příčných zdí přes Studený a Hluboký důl. Nuže, mám ti vyřídit, že Jeho Milost souhlasí.“

„Opravdu?“ rozjasnil se purkrabí. „To rád slyším. Po nich by se totiž nepřítel dostal do hradu nejsnadněji. Zvlášť po zdi přes Hluboký důl. Končí za studnou a tam ani není kde obránce postavit.“

„Neříkal jsem, že budeš souhlasit?“ usmál se pan z Lestkova. „Ujišťuji tě, že po tvém místě ani trochu netoužím. Naopak. I toho hejtmanství mám až až. Kdo by se taky pral o velení na hradě, jenž má být obležen?“

Tluksa vycítil nevyřčenou výtku. „Mluvil jsi o dvou případech,“ připomenul raději.

„Ano. Za druhé Jeho Milost souhlasí s tvými návrhy na změnu manské služby.“

„S mými návrhy? O žádných nevím.“

„Prý jsi upozorňoval na neudržitelný stav na horních nádvořích.“

„Ach ano,“ rozpomenul se purkrabí. „Jeho Milost má úžasnou paměť. Jednou jsem o tom prohodil pár slov. Jde o to, že podle hradních regulí mají na nádvoří před Kostelem a Velkou věží přístup toliko manové. Ale to už se vyřídilo samo. Když jsme čekali Žižku, doplnil jsem je lidmi z posádky a nikdo neprotestoval.“

„Jeho Milost souhlasí, aby při obležení byli manové zařazeni do hradní posádky.“

„To bych nedělal,“ zarazil se purkrabí.

„Proč ne?“

„Manové jsou na svou službu hrdi. Když je zařadíš mezi žoldnéře, budou to brát jako křivdu. Nech to tak, jak to bylo loni: dojde-li k obležení, ponech velení jejich hejtmanům a jim přidej další lidi.“

„Uvidíme,“ přitakal zdrženlivě vrchní hejtman.

„A dál?“

„Co dál?“

„Tvé další pravomoci. Jestli se nepletu, máš ještě právo stanovit, kdo tu v případě obležení zůstane, a rozhodnout o jeho uložení. Jak si tohle Jeho Milost představuje?“

„Jeho Milost především nechce za nic na světě dopustit, aby Karlštejn padl,“ vysvětloval Jan z Lestkova. „Vyšehrad ho poučil, že nedobytnost hradeb nestačí. Důležitější jsou plné sýpky a spíže, aby obránci vydrželi co nejdéle. Dva nebo tři měsíce, jak jsi říkal, je málo.“

„Pozor,“ zvedl purkrabí ruku, „to jsem počítal jen ty, které tu dnes živím. Nepočítal jsem manskou hotovost a uprchlíky. Při obležení se stav až ztrojnásobí. Loni tu bylo na tisíc lidí.“

„Právě tomu musíme zabránit. Jinak dopadneme jako na Vyšehradě. Valy nedotčené, a posádka se vzdává. Proč? Nemá co do huby! Uprchlíci ji vyžrali.“

„Ovšem tam, jak jsem slyšel, šlo hlavně o tu nešťastnou smlouvu,“ zkusil purkrabí opatrně.

„O té raději nemluv. Kdyby Vyšehrad nedržel slovo, dnes o kacířích nevíme. Na to dám krk, byl jsem tam taky! Co ti mám povídat, už utíkali. Vypadnout na ně v té chvíli z hradu, byla do večera Praha naše! Celá. Takovou příležitost jsme promarnili… a ještě ji zaplatili tolika životy…,“ vrtěl Jan z Lestkova lítostivě hlavou. „Líp nevzpomínat.“

„Šlo prý tenkrát o hodiny…“

„O hodiny?“ opáčil hejtman trpce. „O hodinu! O jednu jedinou hodinu! Král záměrně odkládal útok. Ani ve snu ho nenapadlo, že Všembera úmluvu dodrží. Na to je přece papežský dispens – smlouva uzavřená s kacířem křesťana nezavazuje! Ostatně, i kdyby zavazovala, co na tom? Nebyli to oni, kdo první porušili slib – slib poddanství a poslušnosti? Tak co?“

„Nerozčiluj se,“ chlácholil Tluksa, „uvědom si, že mluvíš o porážce, od které uplynuly už pomalu dva roky. Kolik dalších jsme od té doby utrpěli!“

„To je ono, Zdeslave,“ udeřil Jan z Lestkova do stolu, „to je ono! A žádná z nich už nemusela být! Kolik krve, nejlepší české krve, vyteklo a ještě vyteče, protože pan z Boskovic dodržel slovo! Není to děsivé pomyšlení?“

Purkrabího napadlo, že rytíř z Lestkova mnoho pití nevydrží. Pokrčil rameny: „Nevím, nestál jsem před Vyšehradem. Kdoví jak by ta bitva dopadla, kdyby vyšehradská posádka vpadla pražanům do zad. To nemůžeš vědět ani ty. Taky jsem slyšel, že pražané utíkali. Ale nakonec se zastavili, vrátili do boje a bili se jako lvi. Výpad Vyšehradských by je možná jenom víc rozdráždil. Už odolali nejedné naší přesile. A i kdyby nakrásně zvítězili – válku přece nerozhoduje jediná bitva.“

„Rozhoduje! Ta poslední! A to by byla poslední bitva, to mi věř! Tenkrát, nezapomínej, se nás ještě báli. Ještě nevěděli, jak snadno se stáhne pán s koně, jak lehce mu praskne přilba pod úderem cepu. Tenkrát ještě neznali svou sílu. Jako králíci by se rozutekli do svých domovů. Kdoví zda by stačili zavřít městské brány. A kdyby padla Praha, co myslíš, jak dlouho by se udržel Tábor a ostatní husitská města?“

Tluksa zvedl s úsměvem ruce: „Samé kdyby, pane Jene. Má smysl tak uvažovat? A pokud jde o vyšehradského velitele, nepřeceňuješ jeho vinu? Pokud vím, král ho nepotrestal.“

„Cožpak mohl?“ ušklíbl se pan z Lestkova. „Potrestat šlechtice za to, že stál ve slově? A ke všemu Zikmund… a tady – v Čechách? Zikmund moc dobře ví, co si kde může dovolit. Ovšem co si o tom myslel soukromě… Konečně – proto mě jmenoval vrchním hejtmanem. Karlštejn se musí udržet stůj co stůj.“

„Jak dlouho?“

„Dokud nepřijde pomoc nebo nepřítel neodtáhne.“

„Odpusť, Jene,“ usmál se purkrabí, „ale to je lhůta značně neurčitá. Pomoc, jak znám Zikmunda, nepřijde nikdy. A kdy -"

„Přijde,“ vpadl mu do řeči vrchní hejtman, „Karlštejn padnout nenechá. Řekněme čtyři měsíce – nejméně.“

„Na čtyři měsíce se pro tisíc lidí zásoby na hrad ani nevejdou. Nemluvě o tom, že nevím, kde bych je sehnal.“

„Kdo mluví o tisíci lidech? Uprchlíky nepočítej.“

„Ne? A co s nimi uděláš? Vyženeš je? Zavřeš před nimi brány? Na azyl mají právo odnepaměti.“

„Neboj se, mám pro ně lepší azyl než obležený hrad,“ řekl rytíř z Lestkova pyšně. „Královské město Plzeň. Vyjednal jsem, že je tam přijmou. A nejen to. I zásoby ti seženu.“

„Kde?“

„Od nich, od uprchlíků. Před cestou odevzdají všechno, co mají, tady na hradě, písaři to sepíší. V Plzni za to dostanou náhradu. Tím se pomůže nám i jim. My získáme zásoby a je nebudou na cestě zdržovat.“

„To je Plzeň tak bohatá?“ zeptal se purkrabí nedůvěřivě.

Jan z Lestkova se na něj dlouze zahleděl. „Má starost je Karlštejn, ne Plzeň.“

Tluksa pochopil. A pak se divíme, že lidé přebíhají k husitům, pomyslel si.

Hejtman vycítil mlčenlivý nesouhlas. „Pošleme s uprchlíky ozbrojený doprovod. Velitel dohlédne, aby konšelé dodrželi, co slíbili. Hlady je rozhodně zemřít nenechají.“

„Jen aby. Manské rodiny mezi ně doufám nepočítáš?“

„Počítám. Tady zůstanou jen muži odhodlaní bránit hrad do posledního dechu.“

„Do posledního dechu budou bránit sebe a své rodiny. Sebereš-li jim rodiny, sebereš jim polovinu odhodlání.“

„Ne,“ zavrtěl hejtman rozhodně hlavou. „V tom směru mám příkazy naprosto přesné. Osud Vyšehradu straší Jeho Milost jako zlý sen. Žádní starci, ženy, děti. Jen bojovníci.“

„A kapitula?“

Hejtman se zarazil: „Kapitula ano, patří k hradu. Pokud se ovšem kanovníci rozhodnou pro Plzeň, nebudu je zdržovat. Mimochodem, kolik mužů schopných boje může dnes Karlštejn postavit?“

Tluksa počítal: „Pražské posádky je kolem stovky. Křivoklátských na padesát, našich také tolik. To jsou dvě stovky a manů padesát. Dvě stě padesát mužů celkem.“

„Na obranu víc než dost. Jak dlouho uživíš dvě stě padesát lidí?“

„To chceš vyhnat i ženské?“ vyděsil se purkrabí.

„Když nepovolím manům rodiny -," zajíkl se hejtman.

„No. Sám vidíš, jaké hlouposti prosazuješ. Zakážeš jedněm, a abys zakázal všem. A kdo tě poslechne? Chlapi se ti rozutečou dřív, než nepřítel dorazí.“

„To bych se na to podíval,“ zahřměl Jan z Lestkova, „jsou přece pod přísahou, ne?“

Purkrabí mávl rukou. „Na přísahy nesázej. Dneska se moc přísahá a málo platí. Půl roku nedostali žold. Moji. Křivoklátští rok a pražští půl druhého. Přitom prohráváme, kde můžeme. Tak jaképak přísahy. Naše jediné štěstí je, že kacíři přeběhlíkům nedůvěřují. Jinak by tu nebyla noha.“

„Ty žertuješ,“ pokusil se hejtman o úsměv.

„Ani dost málo,“ přimhouřil purkrabí oči. „Proč myslíš, že tady slouží? Kvůli Zikmundovi a jeho svátým nárokům na český trůn? Nenech se vysmát – ani o nich nevědí. Zůstávají tu, protože jinam je daleko a Zikmund dosáhne ještě dál. Pak taky doufají, že přece jen jednou dostanou zaplaceno. Navíc se bojí kacířů a tady, na hradě, se cítí poměrně v bezpečí. A možná i proto, že se tu s nimi slušně zachází. Kvůli tomu všemu se budou bít. Bude-li třeba. To jsou trumfy, na které sázím. Není jich mnoho. Proto si žádný z nich nenechám vzít – od tebe, ani od Zikmunda.“

„Ani od Zikmunda?“ opakoval Jan z Lestkova jako ozvěna.

Tluksa zavrtěl hlavou. „Jestli mě chce Zikmund odvolat, ať to udělá. Nebudu prosit jako pan Sádlo. Ale dosud mě purkrabství nezbavil a za Karlštejn jsem odpovědný já – i kdyby sem poslal tucet vrchních hejtmanů. Jsi-li si tak jist jeho vůlí, převezmi velení. Vsadím se, že dřív než dorazím do Budína, dozvím se, že Karlštejn padl.“

„Jsem si jist vůlí Jeho Milosti," zatřásl se vrchnímu hejtmanovi hlas. „Ty máš setrvat v purkrabském úřadě a na hradě mají zůstat jen mužové schopní boje."

„Musíš se rozhodnout, hejtmane: buď jedno, nebo druhé. Pokud zůstávám purkrabím, stanovím já, kdo tady zůstane a kdo ne."

„I proti vůli Jeho Milosti?"

„Chceš-li to slyšet takto, prosím: i proti vůli Jeho Milosti. Já totiž nepochybuji, že Jeho Milost by se mnou souhlasila – kdyby vyslechla mé důvody. Zikmund i já chceme totéž: udržet Karlštejn. A já vím líp, jak toho dosáhnout."

Tak přece jsme se utkali, napadlo Tluksu. Zvláštní že nekřičíme. On ani já. Jako by se skutečně závažné věci daly projednat jenom tiše. Nebo jsme oba tolik unavení?

„Bůh s tebou, purkrabí," povzdychl po dlouhém mlčení pan z Lestkova. „Ale až jednou budeme stát před Zikmundem, nepopřeš, že jsem ti věrně tlumočil jeho rozkazy?"

Tak o to ti jde, chudáku, pochopil Tluksa. Bože můj, to je to u dvora tak špatné, že se šlechtici musejí ujišťovat o svém slově?

„Můžeš se spolehnout. Zítra o tom vyhotovíme zápis."

„Ach ne, tvé slovo stačí," ujišťoval hejtman v rozpacích.

„Jak si přeješ. Ostatně, až my dva budeme stát před Zikmundem, budeme zahrnuti takovou slávou, že nikoho podobná otázka ani nenapadne. A pokud napadne, beru ji na sebe. Mé slovo rytíře."

„Děkuji ti," špitl Jan z Lestkova. „Ovšem potom jsem v Plzni vyjednával zbytečně."

„Co tě nemá? Naopak! Té pomoci hodlám plně využít. Jenom ji obrátím. Nebude to rozkaz, ale nabídka. Velkorysá nabídka Jeho Milosti, který chce své poddané – především starce, ženy a děti – ušetřit strázní dlouhého obležení. Uprchlíci a sedláci z poddanských vesnic půjdou povinně, manové a muži z posádek dostanou na vybranou. Věřím, že většina manských rodin zvolí odchod. Na to, co tu zažili před rokem, určitě dodnes nezapomněli," rozkládal purkrabí. „Stejným způsobem využiji tvůj návrh na doplnění hradních zásob. I ten se ovšem

dá uskutečnit jedině dobrovolně – jinak zásoby zakopou jako loni a dobytek zaženou do lesa. Věř mi, mám své zkušenosti.“ –

„Proto doporučuji, aby se uprchlíci vypravili co nejdříve. Zítra, nejpozději pozítří.“

„Nepřeháníš?“ utrhl se purkrabí. „Co když vůbec obleženi nebudeme? Karlštejn se pokládá za nedobytný.“

„Nedělej si marné naděje, budeme. A brzy. Karlštejn je poslední středisko odporu v blízkosti Prahy. A v poslední době jste jim škodili víc než kdy jindy. Uvědom si, že pražané jsou přes všechna velká slova řemeslníci a kupci. K obchodu potřebují bezpečné cesty. A na plzeňskou se dnes můžou odvážit jen s důkladným doprovodem. Takový doprovod stojí peníze – mnoho peněz. Zničit škůdce přijde laciněji.“

„To jistě. Jenomže proč právě teď, když už jim škodíme bezmála rok?“

„Teď přibyl další důvod,“ ztišil hejtman důvěrně hlas. „Kacířské šlechtě i pražanům konečně došlo, že i to jejich království boží na zemi potřebuje krále. Ne Krista, ale živého krále z masa a kostí. Krále, kterého by uznávali i ostatní panovníci křesťanského světa. Proto kdekomu nabízejí českou korunu. Tajně, samozřejmě, aby se o tom nedozvěděli jejich sršatci a nevzbouřili lůzu. Zatím příliš úspěšní nebyli. Jen Vladislav Jagello, král Polska, je natolik hloupý, že s nimi vyjednává. Jagellonců je jako myší o suchém létě, s chutí by uchvátili další království. Vladislav má prý dokonce v úmyslu poslat do Prahy svého vyslance, aby na místě zjistil co a jak. Při té příležitosti by se mu pánové podobojí rádi představili jako svrchovaní zástupci království. Chybí jim k tomu maličkost – to, co nabízejí: česká koruna.“

„Ale tu na Karlštejně nenajdou,“ polekal se purkrabí.

„To víš ty a já – a Jeho Milost.“

„Oni taky. Z čáslavského sněmu psali přece Jeho Milosti – alespoň jsem slyšel, že psali,“ opravil se Tluksa.

Hejtman se shovívavě usmál. „V pořádku. Jeho Milost ví, že ten odporný hanopis neposlali jenom jemu.“

„V něm ho obvinili, že ze země vyvezl české korunovační klenoty“

„Obvinění je jedna věc, jistota druhá. Ví se, že Zikmund z Karlštejna nějaké korunovační klenoty odvezl. Ale jestli to byla česká nebo císařská koruna, to nikdo neví. Ne že by na tom zvlášť záleželo. Kdyby získali císařskou, král by ji musel za tu svatováclavskou vyměnit. Jinak by ho kurfiřti ukousali. Proto také nechal rozšířit zprávy, že z Karlštejna ve skutečnosti odvezl císařský poklad. A na lep sedli nejenom kurfiřti, ale také druhá strana.“

„A co teď pro změnu, aby proskočily zprávy, že opak je pravda? Třeba by pak pražané dali pokoj.“

„Jeho Milost naopak doufá, že k obléhání Karlštejna soustředí kacíři vojsko co největší.“

„Doufá?“ nevěřil Tluksa. „A proč?“

„Protože Karlštejn je nedobytný. Zatímco si pražská vojska budou lámat zuby o zdejší hradby, on konečně vyřídí Žižku a zbytek té sebranky.“

„Hm. Takže my máme sloužit jako návnada?“

„Vadí ti to?“

„Vadí. Karlštejn není nedobytný.“

„Jdi. Před chvílí jsi prohlašoval, že je.“

„Špatně posloucháš. Řekl jsem, že Karlštejn se pokládá za nedobytný. To je rozdíl. Že by na to Zikmund zapomněl? Vždyť v poselství to zvlášť připomíná…“

„O čem to mluvíš?“ Jan z Lestkova byl očividně zmatený.

„Ty skutečně nic nevíš?“ zarazil se purkrabí.

„Ne. Co mám vědět?“

„Nic. Nic jsem neřekl.“

„Oč jde?“ naléhal hejtman.

„Máš málo svých starostí?“ rozkřikl se Tluksa. Prudce vstal a šel přiložit.

„Tu jednu snad ještě unesu.“

Purkrabí jen zavrtěl hlavou. „Když chceš, přidělám ti jinou. Mám dojem, že jsme se hádali celý večer zbytečně. Žes přijel pozdě.“

Zvedl se ze dřepu. Odlesky plamenů mu tančily po zarostlé tváři. „Tři dny už sledujeme soustřeďování pražských vojsk na lukách pod Zbraslaví. Od našich z Prahy zatím nevíme nic. Proto jsem měl za to, že se chystají někam na poledne, Žižkovi na pomoc. Teď to vypadá jinak. Chystají se sem, na nás.“

„Ne!“ vyjekl rytíř z Lestkova.

„Ale ano,“ řekl purkrabí vážně.

„Na lukách pod Zbraslaví? Kudy by se sem dostali?“

„Stejnou cestou jako loni na podzim. Proti proudu Berounky a přes brody. Kacíři rádi překvapují.“

„Nevěřím,“ sevřel hejtman prázdný pohár.

Tluksa pokrčil rameny. „Chceš ještě nalít?“

Jan z Lestkova jako by neslyšel. „Jak dlouho by jim to trvalo – sem?“

„To bys měl vědět. Den. Tak přece král Karel hledal místo pro svůj hrad. Z Prahy na něj nemělo být víc než den jízdy.“

ÚTERÝ

5

Zmatky následujícího dne se později purkrabímu proměnily v horečnatý sen bez začátku a konce. Jen těžko určoval, co se přihodilo ráno, co v poledne, co večer. Řetěz hádek a obtíží ztratil posloupnost; celý den běhal, křičel, urovnával spory, odstraňoval překážky. V paměti uvízlo jen několik okamžiků: příjezd prvního posla, chvíle úzkosti nad Hlubokým dolem a ráno.

Na ráno druhého dne se pamatoval nejlépe.

Procitl, tělo po jeho boku příjemně hřálo. „Evko?“ zamumlal a natáhl ruku, aby ji pohladil. Prsty však nahmátly chomáč vousů. Vedle něho ležel Jan

z Lestkova, hlavu zvrácenou přes pelest, a chrápal. Nohy v tlustých onucích čouhaly z kožešin na druhé straně.

Tluksa se posadil. Hrad byl nezvykle tichý, v ohništi popel, okno studeně svítilo. Kolik je, polekal se. Starosti se rázem vrátily. Vyklouzl z kožešin a bos přistoupil k oknu. Chvíli třeštil oči přes kroužkové sklo. Pro jistotu otevřel dveře – nemýlil se.

Venku sněžilo. Tiše, hustě, vánočně. Těžké vločky se bez hlesu snášely z šedivé oblohy. Panovalo bezvětří, ticho až bolelo. Purkrabí opatrně zavřel.

Snad mají kacíři pravdu, pomyslel si, snad skutečně přichází konec světa. Červen na spadnutí, a ono sněží… Kdo to kdy viděl? Třeba Bůh konečně ztratil trpělivost… s námi se všemi. Nedivil bych se mu.

Vzpomněl si na hlídku. Jestlipak vyjela? Určitě ano – Šváb z Jíkve nikoho zaspat nenechal. I když dnes mohli zůstat doma. V téhle chumelenici pražané nevyrazí. Ostatně, kdoví kam mají skutečně namířeno, zdálo se ráno moudřejší večera. Nebylo by to poprvé, co se Zikmundovy dobré zprávy ukázaly jako planý poplach.

A co Evka? píchlo ho najednou u srdce. Kde spala – a s kým? Se Študentem? Nesmysl, to by se neodvážila. Evka? Tak dobrá, on by se neodvážil. Mám ho v hrsti, to dobře ví. A ráno ho čekala hlídka. Hlavně do večera musím odsud hejtmana vystěhovat. Pak bude zas všechno v pořádku.

Tlak močového měchýře ho zavedl do výklenku na konci pavlače. Záchod byl přilepen na venkovní zeď purkrabství jako vlaštovčí hnízdo. Když Tluksa zvedl poklop, dalo se dírou dohlédnout až ke spáleným sýpkám pod hradbami. Purkrabí ten pohled nesnášel. Jímala ho při něm závrať.

Ovšem tentokrát to bylo jiné: víření sněhových vloček hlubinu milosrdně zakrývalo. Žlutý čúrek se v něm ztrácel, sotva propadl otvorem.

Tluksovi se ulevilo. Jen žádné strachy, ono to nějak dopadne. Ten pocit mu vydržel dlouho. Cítil klid, ještě když po snídani, kolem desáté, představoval hejtmanům jejich nového velitele. Posádkovým to bylo jedno, manští naslouchali

se zjevnou nedůvěrou. Na všech se poznalo, že po včerejší oslavě dospávali. Kdekdo zíval nebo si protíral slepené oči.

Teprve zpráva o možném obležení shromáždění vyburcovala. Manští hejtmani se začali zvedat.

„Ještě ne, ještě jsem hotovost nevyhlásil," zadržel je Tluksa. Pak jim podrobně vysvětlil plán plzeňského azylu.

„Na vás záleží, zda své rodiny zavřete s námi v obleženém hradě, nebo v bezpečí pošlete do Plzně. Osobně radím to druhé. Vzpomeňte na loňský rok – a to jsme jen nepřítele čekali. Tentokrát přitáhne a sevře nás ze všech stran. Karlštejn je nedobytný – budou se nás pokoušet vyhladovět. Obležení se protáhne možná na měsíce. Každá ústa, jež budou jíst jinde, nám pomáhají. Každý pytel obilí, kravka, ovce, koza, králík, slepice zvětšují naději, že se ubráníme. To si uvědomte a každému vysvětlete."

Nadýchl se. „Nemám ve zvyku strašit. Ale všichni víme, že kacíři neznají slitování. Dobytý Beroun o tom každého přesvědčil. Říkám to proto, že také já nebudu mít slitování s nikým, kdo se pokusí zásoby zakopat a dobytek schovat v lese. Takový člověk pomáhá nepříteli a já s ním budu jako s nepřítelem jednat. To také všem vyřiďte."

Purkrabí se odmlčel a rozhlédl po sále: „Chce se někdo na něco zeptat?"

Mlčeli.

„Dobrá, nechci vás zdržovat," pokračoval Tluksa. „Připomínám ještě Tomše Kozínožku. Ptali jste se na něj loni, pro jistotu se zeptejte znovu. Stačí mi, kdyby si někdo vzpomněl, že umřel. Musel žít mezi vámi. To je všechno. Nemám námitek, aby manové pomohli připravit své rodiny na cestu. Ať se však zbytečně nezdržují, odpoledne musí uprchlíci vyrazit. Proto si pospěšte i vy. Třeba už večer budeme obleženi."

Potom se nadýchl a slavnostně vyhlásil manskou hotovost.

Pět manských hejtmanů vydupalo ze sálu na zasněžené nádvoří. O chvíli později vycházeli ostatní. Úkoly byly rozděleny.

Muži z posádky Pražského hradu se měli pustit do bourání příčných zdí. Protože se nepřítel mohl objevit kdykoli, měli začít se zdí přes Hluboký důl; nejprve v ní vylámat průrvu v délce nejméně deseti sáhů, aby ji obléhatelé nemohli překlenout kládami.

„Nahoře deset, dole alespoň patnáct sáhů," vysvětloval Tluksa svou představu. „Tak vznikne převis, na který nepřítel těžko vyšplhá."

Stejná průrva, zbude-li čas, se vyboural i ve zdi přes Studený důl. Pokud ani potom kacíři nepřitáhnou, měly se průrvy dál rozšiřovat, až budou obě příčné zdi i s vraty srovnány se zemí.

Křivoklátská posádka, přesně řečeno ti, kteří tu zůstali po odjezdu hlídky, dostali za úkol dopravit dovnitř zásobu dřeva. Poražené stromy ležely připraveny dole v údolí – stačilo je přisekat a výpadní brankou vtáhnout do hradu.

Karlštejn ožil nezvyklým ruchem. Od studniční věže duněly palice dopadající na příčnou zeď; jim odpovídaly rány seker z Hlubokého dolu a rytmické volání mužů, kteří vlekli po sněhu první svazek kmenů.

Také na tuto chvíli se purkrabí dokázal dobře upamatovat. Zejména na pocit zvláštního rozjaření, jež ho ovládlo. Hle: pronesl několik vět, vydal pár rozkazů – a všichni jsou plni elánu. Rázem ustaly denní hádky a třenice, každý spěchal, aby splnil, co dostal přikázáno. Otázka vrchního velení ani nepadla – byla jasná. On velel, on rozhodoval; rytíř z Lestkova mohl jen žasnout nad nevídanou kázní a poslušností.

S postupujícím dnem sněžení přecházelo v déšť. Purkrabí přehrnul kápi a kývl na vrchního hejtmana. Zamířili ke studniční věži.

Dorazili tam ve chvíli, kdy první kvádr na příčné zdi pukl a za velkého jásotu byl svržen dolů.

Hned první pohled ukázal, že je zde zbytečně mnoho lidí. Na zeď se vešlo sotva tucet mužů, ostatní přihlíželi.

„Jak vidím, můžete se hned pustit do druhé zdi," obrátil se Tluksa na velícího hejtmana. Ten ochotně souhlasil.

Mezitím praskl další kvádr. Purkrabí si všiml, že i další se viklají. „Zkuste sochory!“ houkl na muže na zdi.

Byla to dobrá rada. Balvany vytržené ranami palic z maltového lože se daly poměrně snadno vyvrátit a shodit dolů. Doprovázel je jásavý pokřik celé posádky.

„Vidím, Zdeslave, že jsem ti k ničemu,“ prohodil Jan z Lestkova cestou zpátky. „Karlštejn nepotřebuje vrchního hejtmana.“

Bezděčné uznání Tluksu potěšilo. „Co víš,“ odpověděl nezávazně. Sehnul se, umačkal sněhovou kouli a mohutným rozmachem ji poslal do údolí.

Také to uličnické gesto mu zůstalo v paměti. Možná též proto, že to na dlouhou dobu byl poslední výraz radosti. Na rohu purkrabství se ukázal Čeněk: „Dorazil posel z hlídky. Pražané vytrhli proti proudu Berounky!“

V Tluksovi zatrnulo. Tak přece! Včerejší tušení se začíná vyplňovat! Kacíři rádi překvapují. A tohle je to pravé počasí na překvapení.

Horší ovšem je, že ho z Prahy nevarovali.

Jak je to možné?

Že by konšelská rada nevěděla, kam posílá své zbrojné roty? To těžko.

Z další možnosti běhal mráz po zádech. Jestli v Praze odhalili tajné Zikmundovy zvědy, bude na Karlštejně zle.

Takové myšlenky se mu honily hlavou, když klusal k purkrabství. Čapím nohám vrchního hejtmana stačil zrychlený krok.

Vběhli do manské síně. Posel natahoval ruce k plamenům v krbu. Byl promočen na kost. Nejen hlavu, záda a ramena, kam dopadal déšť, ale stejně, ba víc, měl zmáčené škorně a kožené nohavice. Pod škorněmi rostla kaluž.

Tluksu překvapilo, že posla nezná. Čekal některého z rytířů křivoklátské posádky, v ústrety mu šel bezejmenný kmán. Mohlo mu být kolem třiceti a vypadal zkušeně. To byl asi důvod, proč ho poslali – Křivoklátští se vlastně pohybovali neznámým krajem. Pan Šváb mohl hlídku vést, ale neměl nikoho, kdo by znal nejkratší cestu zpátky. Moje chyba – měl jsem Švábovi přikázat, aby si vzal pár svých, uvědomil si vzápětí purkrabí a přátelsky pokynul rukou.

Posel se zarazil. „Nesu špatné zprávy.“

„Proč myslíš?“ donutil se Tluksa k úsměvu. Jen žádnou paniku. „Špatné zprávy jsou dobré zprávy, dozvíme-li se je včas. Pražané se tedy hnuli. To jsme čekali. Proto mě teď jen zajímá, kolik jich je a jak jsou daleko.“

„Ani na jedno ti bohužel neodpovím,“ omlouval se posel. „Uviděli jsme je, když jsme vyjeli na jakousi skálu nad řekou. Na druhém břehu stával prý kdysi dávno nějaký hrad…“

„Kazín?“ napověděl Tluksa.

„Ano, Kazín,“ zaradoval se posel. „No a tam jsme je uviděli. Daleko, moc daleko. Možná hodinu jízdy, i víc. Nebylo dobře vidět, padal sníh. Prostě před námi, někde v tom širokém údolí, se něco hemžilo. Pan Šváb tvrdil, že to jsou pražané a že se hnuli. Mě poslal, abych ti o tom donesl zprávu.“

„Kdy to asi bylo?“

Muž se zamyslel. „Víc než před hodinou a míň než před dvěma.“

„Opravdu? To jsi jel rychle.“

„Pan Šváb mi poradil cestu.“

„Musel ses brodit.“

„Dokonce dvakrát. Voda je jako meč.“

„Kolik jí je?

„Po břicho.“

„Komu? Tobě, nebo koni?“

„Mně,“ usmál se posel. „Koně jsem převáděl. Ale zpátky už pojedu.“

„Kam bys jezdil, pošlu tam svoje lidi. Jdi se převléknout a ohřát. V kuchyni budou mít co nevidět horkou polévku. Že tě posílám.“

„Díky, pane. Pan Šváb ještě vzkazuje, že za hodinu vyšle stejnou cestou dalšího jezdce. Ten tvým lidem poví, kde hlídka čeká.“

Málo platné, ten Šváb je rozený válečník, pomyslel si purkrabí uznale. V míru s ním sice není k vydržení, ale teď bude k nezaplacení. Milého Študenta zřejmě bez řečí odstavil a vede hlídku sám. Jen aby se s ní do něčeho nezamotal.

„Dojdi pro Buzka," kývl na Čeňka. „A ty se posaď. Nemám chuť koukat pořád do nebe. Co tomu říkáš?"

Jan z Lestkova si poslušně sedl. „Vidím, že kdybych se opozdil o jediný den, už se k vám nedostanu."

„Lituješ?"

„Co se dá dělat," pokrčil hejtman rameny.

„Dá," zvážněl Tluksa. „Jestli se chceš opozdit dodatečně, můžeš jít. S boží pomocí se uhájím i bez vrchního hejtmana."

Panu z Lestkova pohasl úsměv na rtech. Zvolna se postavil. „Z čeho mě to podezíráš, purkrabí?"

Tluksa se nedal vyvést z klidu. „Na hradbách jsi říkal, že Karlštejn vrchního hejtmana nepotřebuje. Teď zase tohle. Takže jestli chceš, můžeš. Zikmund se nikdy o tvé návštěvě tady nedoví. Mé slovo rytíře."

„Proč mě urážíš?" zbledl vrchní hejtman.

„Neurážím. Nabízím příležitost. Nejsi nejmladší a obležení bude zlé. Nás stejně nespasíš."

„To vím," polkl Jan. „Přesto zůstanu."

Purkrabí přestal naléhat. „V tom případě buď tak laskav a dojdi za uprchlíky, ať se chystají."

„Kde je najdu?"

„V Malé věži. Vyhradil jsem jim přízemí a první patro."

„Nebylo by lepší, kdybys šel se mnou?" váhal Jan z Lestkova.

„Přijdu, až se domluvím s Bůžkem. Je to tvá pravomoc," připomenul purkrabí.

Domlouvání s Bůžkem z Tmáně, nejstarším hejtmanem karlštejnské posádky, se odbylo rychle. Tluksa mu pověděl, jakou novinu přinesl posel hlídky, a pak mu vysvětlil, co chce. „Potřebuji na hlídce někoho rozumného. Švába znáš – je to blázen a hrdina. Utká se i se stonásobnou přesilou. Tomu musíš zabránit. Dále potřebuji, aby vás pražané viděli. Musejí pochopit, že nás nepřekvapí. Třeba pak nebudou tolik spěchat. Vyber si s sebou z našich, koho chceš, a po nich mi

posílej zprávy. Na hlídce jsou Křivoklátští a ti se tu ještě nevyznají. Můžu-li tě prosit, vezmi s sebou Kunše a nešetři ho – ať si zvyká. Jeďte přes brod a po proudu, cestou byste měli narazit na dalšího posla. Ten vám řekne, kde jsou. Spoléhám na tebe, pane Buzku.“

Hejtman se narovnal. „Rozumím. Můžeš být klidný.“

6

Do pracovních zvuků rozléhajících se Karlštejnem přibyl krátce před polednem nový: skřípění vozů, které sjížděly Hlubokým dolem na seřadiště pod hradem.

Tluksa je zaslechl na nádvoří, kde s Janem z Lestkova právě dohlíželi na ukládání dřeva. Na prostranství před hradem ho však čekalo zlé zklamání. Z Mořiny, jež byla nejblíž, dojelo pouze pět vozů. Čtyři patřily manům, pátý mořinskému faráři.

Tomu odpovídaly zásoby. Na dvou vozech báně s obilím, na třetím posady s drůbeží, na čtvrtém několik prasat. Pod plachtou pátého zahlédl purkrabí pár hliněných hrnců, zřejmě se sádlem, a šrůtky uzeného. Za vozy táhl houf promočených dětí, několik vyhublých kravek a stádečko koz.

„Kde jsou sedláci?“ vyjel purkrabí na jednoho z manů.

Mladý muž pokrčil rameny. „Do takové dálky se jim nechce. Že raději zůstanou doma a před kacíři utečou do jeskyň. Stejně tu prý nebudou dlouho. V nejhorším se vydají do Plzně sami, bez doprovodu…“

Purkrabí sevřel pěsti. Má na Mořinu poslat oddíl, aby těm chrapounům ukázal? Zasluhovali by to. Ale je na to čas? Pražané mohou přitáhnout každou hodinu. Jen stěží se ovládl. „Dobrá. Složte zásoby, písaři je sepíší, a až dojedou ostatní vesnice, vyrazíte.“

„My si prý můžeme vybrat,“ ozval se mladý man.

„Jistě. Ale slyšel jsi, co nás čeká. Tomu snad rodinu nechceš vystavit," přemáhal se Tluksa.

„Jenomže víš, pane, kde je Plzeň?" vzdychl man. „V životě jsem tam nebyl."

„Já ano. Je to pevné a veliké město. Na ně se kacíři nikdy neodváží. Tvá rodina tam bude v bezpečí. Už zítra večer – a na cestě ji ochrání ozbrojený doprovod. Co bys chtěl víc?"

„Aby tu zůstali. Karlštejn je přece taky nedobytný."

„Dá se však vyhladovět. Čím víc nás bude uvnitř, tím dřív. Nepamatuješ loni?"

„Loni nás nakonec nechali na pokoji. A Beroun byl taky velké a dobře opevněné město."

Tluksa cítil, jak se ho zmocňuje zoufalství. „Plzni se nemohl rovnat. Navíc letos míří kacíři přímo na nás. Už se zvedli."

„Mohl bych jet alespoň s doprovodem?" smlouval man.

„Uvidím. Někdo z manu určitě pojede. Ale budeš-li to právě ty, to ti nemůžu slíbit," ukončil Tluksa.

Prudce se obrátil a vracel zpátky. Rozrazila ho zimnice. Sníh, rozleptávaný vytrvalým deštěm, bředl v odpornou čvachtanici. Purkrabí měl už i v botách mokro.

Ve vratech se střetl s vrchním hejtmanem, kterého doprovázeli dva klerici s pulpity na břiše.

„Domluvili jsme tři písaře," vybuchl Tluksa. „Jak to, že jsou jen dva?"

„Jsou tři," uklidňoval hejtman. „Třetí je u mě. Musím podat zprávu Jeho Milosti."

„O čem? Že jsem ho neposlechl?" popadl Tluksa hejtmana za kabátec.

Písaři polekaně ustoupili. Panské rvačky líp nevidět.

„Už zase?" utrhl se Jan z Lestkova. „Za koho mě máš? Chci mu vzkázat, že budeme obleženi dřív, než jsme se stačili připravit. Musí nám pomoci!"

„Zikmund?" vykřikl purkrabí.

„Ano, Zikmund!“ zaječel vrchní hejtman. „Jiného nemáme! Ty možná rozumíš zdejším lidem, ale tohle vím zase já! Kdyby nikomu nepomohl, nám pomůže. Karlštejn padnout nenechá!“

Z Tluksy jako by najednou vyprchal všechen vztek. „Odpusť, Jene. Dej Bůh, abys Zikmundovi rozuměl líp než já svým lidem.“

Nečekaný obrat hejtmana zarazil. „Stalo se něco?“

Purkrabí vzdychl: „Stalo. Z Mořiny nepřijel jediný sedlák. Utekli… A manové naléhají, abych je tu nechal i s rodinami. Je toho moc… Mít ještě den, stihnu všechno. Ale takhle…? Máš pravdu, napiš Jeho Milosti. Konečně je to jeho hrad…“

„Jde o to, jak list doručit,“ vracel se hejtman k věcnému tónu: „Dohodli jsme se, že doprovod do Plzně povede pan z Valdeka. Jak to vypadá, zpátky se dostane těžko. Co ho poslat dál, za králem? Na Valdeky si Zikmund potrpí.“

„Pravda,“ usmál se sklesle purkrabí. „Vždyť i ty jsi teď Valdek. Nadiktuj dopis a já zařídím převzetí zásob. Počkejte tady,“ obrátil se k písařům, „dojdu pro čeleď.“

Zpátky se ale už nevrátil. Zavolal Mareše z Vokova, podpurkrabího, ať řídí přebírání zásob sám. „Odevzdají všechno. Nechat si smějí jen jídlo na cestu – nejvýš na dva dny.“

V kuchyni se na třech ohništích vařila polévka. Martin Šindel na stoličce právě dochucoval prostřední kotel. Pod ním stál pomocník a na hlavě držel podnos se solí a miskami koření. Martin nabíral dřevěnou lžičkou z jednotlivých misek a sypal do vroucí polévky. Dělal to tak soustředěně, že si Tluksova příchodu ani nevšiml.

Purkrabí se posadil. V kuchyni bylo teplo. Výpary polévky se mísily s vůní chleba, který kuchaři vybírali z pece. Hřbety bochníků se leskly na vydrhnutých prknech. Tluksa cítil, jak se mu začínají klížit oči. Natáhl nohy a opřel se o stěnu.

„Pozor, pane, uhoříš,“ vytrhl ho Martinův hlas. Vyskočil. Skutečně – z nohavic a škorní stoupala pára.

„Oběd je připraven. Dáš si?“

„Dám. Ale proto jsem nepřišel. Jde mi o jídlo. Bude se jíst v purkrabství, aby nikomu nepršelo do huby. A lidé se budou střídat. Práce se nesmí ani na chvíli zastavit.“

„Rozumím,“ podal Šindel Tluksovi misku s kouřící polévkou.

„A na porcích nešetři – i kdybyste měli vařit znovu. Hlavně uprchlíkům přidej, čeká je dlouhá cesta. A pokud zbude, pošli dolů, manským rodinám.“

Kuchař přikyvoval.

„Pro ty, co dělají venku, ohřej odpoledne víno. Žejdlík na hlavu.“

„Budeme obleženi?“ ptal se Martin starostlivě.

„Vypadá to tak.“

„Že se Boha nebojej! Oblehnout Karlův hrad!“ křižoval se stařec.

„Však je odrazíme. Karlštejn je nedobytný,“ odložil purkrabí lžíci. Zachytil přitom kuchařův kradmý pohled. Že by i on věděl? „Poslouchej, Martine, říká ti něco jméno Tomeš Kozínožka?“

„Ne. Už se mě ptali,“ uhnul Martin očima.

„Ale proč ho hledáme, to víš,“ zvedl se purkrabí.

Kuchař sebou polekaně trhl. „Ne, pane.“

Tluksa se zastavil ve dveřích. „V pořádku. Kdybys to náhodou věděl, nech si to pro sebe. Nač zbytečně děsit lidi.“

7

Jan z Lestkova si dal na zprávě Jeho Milosti záležet. Bylo mu jasné, že má-li dopis zapůsobit, musí být krátký a pádný:

Na Karlštejn se dostal v poslední chvíli – co nevidět bude hrad obležen. Pražané již táhnou. Proto není možné hrad vybavit. Jedinou nadějí zůstává on – král. Zásob na hradě je málo. Při velkém šetření vydrží měsíc. Do té doby musí

Jeho Milost pomoci. On sám je připraven raději padnout než se vzdát, ale hlad, jak známo, zadáví nakonec i ta nejstatečnější srdce.

Poslední věta se mu zvlášť líbila. Dlouho ji vymýšlel. Postupně vypustil všechny narážky na purkrabího a hradní posádku. Ti se teď v listu vyskytovali pouze nepřímo – jako nejasný plurál v závěru poslední věty. Hlad nezadáví pouze jeho srdce, ale všechna, jež dnes na hradě statečně bijí. Proti takové formulaci nemůže ani prudina purkrabí nic namítat.

S písařem, který nesl nezapečetěný list, se vydal purkrabího hledat. Po Tluksovi jako by se slehla zem. Nebyl v manském sále, kde kuchtíci vydávali oběd, ani v kuchyni, ani nedohlížel na ukládání zásob z Mořiny. Stráž v bráně je ujistila, že hrad neopustil.

Konečně ho našli na parkánu nad Hlubokým dolem. Stál sám mezi dvěma zuby cimbuří a upřeně hleděl do údolí. Rytíř z Lestkova musel dvakrát zakašlat, než je vzal na vědomí.

„Sestavil jsem zprávu pro Jeho Milost," ohlásil vrchní hejtman.

Purkrabí roztržitě přikývl.

„Chceš si ji poslechnout?"

„Nač?"

Hejtmanovo velkomyslné gesto vyžadovalo jinou odpověď.

„Třeba ji budeš chtít doplnit," namítl hejtman uraženě. Abys viděl, že o tobě nepíšu nic zlého, myslel si přitom.

„Nebudu."

„Je to poslední příležitost." Když Tluksa neodpověděl, zeptal se podrážděně: „Mám tedy list zapečetit?"

„Ovšem," souhlasil purkrabí lhostejně. Už zase zíral přes cimbuří.

„Kde najdu pana z Valdeka?"

„Nejspíš v jeho komůrce nad manským sálem. Chystá se na cestu. Vyřiď mu, že souhlasím pouze s deseti jezdci doprovodu. A tu komůrku si vezmeš po něm."

„Proč? Palác je prázdný."

„Ten taky prázdný zůstane.“

„V listu Jeho Milosti jsem dostal právo

„O tom si povíme večer,“ přerušil ho Tluksa. „Pokud se večera dožijeme…“

„Proč bychom se nedožili?“

„Jdi a udělej, co jsem ti řekl,“ odvrátil se purkrabí.

Konečně zase osaměl. Před chvílí déšť ustal, mraky však tarasily oblohu od obzoru k obzoru. Každým okamžikem mohlo začít znova pršet. Ale purkrabímu na tom už přestalo záležet. Opřel se o mokrou zeď a zahleděl do údolí.

Bourání zdi přes Hluboký důl šlo rychle dopředu. Chlapi se sochory jsou už nízko, co nevidět bude průrva hotova. Už teď by se přes ni útočníci těžko dostávali. Purkrabího spíš znepokojovalo, s jakou lehkostí se kameny vylamují: to je celé opevnění tak chatrné? Ve stále kratších přestávkách se odlupoval kámen za kamenem, se zpožděnou ozvěnou se řítil po svahu a v mohutném šplíchnutí skončil na dně Mořinského potoka.

Ale proto zde purkrabí nestál. Jeho oči bloudily po příjezdní cestě, stále beznadějně prázdné. Jen občas se na ní objevili muži křivoklátské posádky, vlekoucí k výpadní brance další hromadu dřeva. Ovšem ti, na které purkrabí čekal, se stále neukazovali.

Od příjezdu Mořinských uplynula víc než hodina. Kde jsou ostatní vesnice? Lidé z Třebáně, z Litně, z Vlenců, z Poučníku, z Jměňan, ze Srbska – kde jsou? A když ne všichni – kde jsou aspoň manové z těch vesnic? Kde hejtmani, které za nimi poslal? Je možné, že všichni zradili?

Strašné pomyšlení; každá minuta mu však dodávala na větší věrohodnosti.

Purkrabí žasl. Byl pyšný na to, jak zná své poddané. Jako všude i tady utíkali lidé za novou vírou, ale tady přece jen méně než jinde. Nežilo se jim špatně v poddanství královského hradu – a ten, kdo se rozhodl k útěku, měl většinou holý zadek a byl blouznivec. Pole ani chalupu s sebou vzít nemohl.

Ovšem to se teď změní. Teď přicházejí pražané, ozdobení mnoha vítězstvími, silní a neporažení. Teď stačí zalézt a počkat – a potom přivítat

kacířská vojska. Jen bloudi teď půjdou hájit královský hrad, ti rozvážní zůstanou doma, u svých chalup a polí.

Chámové, odplivl si purkrabí. Bože, jak já bych s nimi zatočil – jenom mít čas! Ale čas nebyl. Posel nepřijížděl, byť slíbená hodina už dávno uplynula. Co se s ním stalo? Zabloudil? A co je s hlídkou? Nevehnal ji ten šílenec z Jíkve do boje dřív, než ho stačil Buzek zarazit? I to bylo možné. Možné bylo všechno – v té dlouhé chvíli úzkosti nad Hlubokým dolem.

Později si ji purkrabí nerad připomínal. Přesto v něm zůstala, skryta v podvědomí, jako tíživý sen, jenž se mu potom občas zdával.

8

Jan z Valdeka, mladý muž kolem pětadvaceti, trávil zbývající čas, jak se sluší na zkušeného válečníka: spal. Ležel oblečen na lůžku, nohy i ruce doširoka rozhozeny a bohatýrsky chrápal.

Vrchní hejtman několikrát hlasitě mlaskl; pak zatahal spáče za nohu. Výsledek předčil očekávání; pan z Valdeka kopl jako kůň a zvedl se na loktech: „Co se děje?“ Rázem vypadal čile, jako by vůbec nespal.

„Potřebuji si s tebou promluvit,“ řekl Jan z Lestkova.

„Ty?“ přimhouřil Jan z Valdeka oči do světla. „Aha, ty jsi ten nový hejtman.“

„Ano. Jan z Lestkova.“

„Proč jsi tak skromný?“ ušklíbl se mladík. „Jan z Lestkova, sezením na Valdece, ne? Jak se ti sedí na našem hradě?

„Zatím jsem na něm moc neseděl,“ řekl rytíř odměřeně. O Valdeku se bavit nehodlal.

Pan z Valdeka naopak chtěl. „A nenasedíš,“ podotkl škodolibě.

„Proč myslíš?“

„Doba je zlá a Valdek slabý. Kdoví jestli už dnes nemáš místo hradu hromadu trosek.“

„Kdoví,“ připustil hejtman. Mohl si to dovolit. V Plzni se dozvěděl, že Valdek v pořádku stojí. „Teď ale o něčem jiném,“ pokračoval energicky. „Domluvil jsem s purkrabím…,“ a začal vykládat panu z Valdeka jeho nové poslání.

Mladý muž ležel a poslouchal. Rty mu pomalu zvlnil spokojený úsměv. A vida, pánům rytířům je najednou ouvej. Dobře jim tak. Je od nich hezké, že si na orodování u Zikmunda vybrali právě jeho. Nu, co chtějí, budou mít.

Líně se protáhl: „A kdo mě vyplatí?“ přerušil hejtmanův výklad. „Ty, nebo purkrabí?“

Stalo se přesně, jak předpokládal. Ten čapíhnát se zajíkl uprostřed slova. „Posloucháš mě vůbec?“ vyjekl zlostně.

„Bedlivě,“ zvedl pan z Valdeka ukazovák. „Chceš ode mě, abych tvé poselství nejenom odevzdal, ale také prosazoval. To znamená audienci u Jeho Milosti. A dostat se k Jeho Milosti k osobnímu slyšení, to něco stojí. Tobě to nemusím vysvětlovat. Proto se ptám, kdo mě vyplatí.“

„V tomto případě bude audience zadarmo. Jakmile si Jeho Milost nechá přečíst mou zprávu, zavolá tě. S tím počítej.“

„A když nezavolá?“

Hejtmana napadlo, že nevybrali nejlépe. Tluksa se zřejmě toho floutka potřeboval zbavit.

„Zavolá,“ opakoval důrazně.

„Vsadíme se?“ navrhl mladík usměvavě. „Kopu grošů, že ne. Ty na ano vsadíš kolik?“

„Nic. Zikmund tě zavolá,“ drtil vrchní hejtman mezi zuby.

„Bojíš se, že prohraješ?“

„Naopak. Vím to jistě. A má čest rytíře mi zakazuje sázet se o něco, co vím jistě.“

„Budiž,“ uznal mladík. „Potom potřebuju alespoň na cestu. Pro sebe a doprovod.“

„Purkrabí tě vyplatí. Tady je dopis Jeho Milosti. Opatruj ho jako oko v hlavě. Na něm závisí budoucnost Karlštejna.“

Pan z Valdeka zastrčil stočený pergamen za košili. „Kdo mi vyplatí žold?“

„Zeptáš se krále. Jinak si smíš vybrat deset jezdců. Dva dostaneš z mého doprovodu, abys nebloudil.“

„Děkuju,“ ušklíbl se mladík a sklouzl z postele. „Dohled nepotřebuju. Do Budína trefím. Vezmu si své lidi. Deset jezdců Valdekové ještě mají.“

„Jak myslíš,“ trhl hejtman rameny. Skutečně, nevybrali pravého. Co se dá dělat. Snad Zikmund dodrží, co slíbil. Otočil se ke dveřím.

Pan z Valdeka ho sledoval pohledem. Máš smůlu, rytíři. Známe Zikmunda. Pomoci se nedočkáš. Karlštejn padne a ty, Jene z Lestkova, s ním. Valdek osiří. Není moudré šplhat moc vysoko. Do vysokých stromů bije blesk.

9

Doba, kdy nadchází konec světa, je dobou zázraků.

V ten čas všemohoucí Bůh s větší ochotou odhaluje svou tvář, neboť ví, že nebude přehlédnuta. Roztrhne mračna a skulinou propustí sluneční paprsek. Světlo přeběhne Javorku a sklouzne po stráni ke Karlštejnu. Ve stejném okamžiku jeden z přijíždějících vozů najede na kámen, kolo zaskřípe o klanici – a zázrak je hotov.

Tluksa z Buřenic se vykloní přes cimbuří. Ne, sluch ho neklamal. Vozy hrčí údolím, první, druhý, desátý. Tluksa je nestačí počítat. Slzy úlevy se mísí s kapkami deště – začíná znovu pršet.

Tolik vozů nemůže patřit jediné vesnici. Přijíždějí snad všichni? Ale ovšem, že ho to nenapadlo! Minule přece také tak přijeli: manové rádi vystupují jako celek. To jenom Mořinští se tentokrát trhli a nečekali na ostatní.

Purkrabí uhání po parkánu jako kluk. Nyní jde o každou minutu – kdoví jak daleko jsou vojska pražanů. Na tom teď závisí všechno. Kde je ten posel, Kriste Ježíši?

Posel zatím váhavě sestupuje do ledové řeky. Podle popisu pana Švába by někde tady měl být Karlštejn. Pravda, naproti na stráni se v řadách černají holé tyče vinic, chalupy na obzoru, to je zřejmě Poučník, i stopy koňských kopyt sem vedou…jenom ten les na druhé straně je nepropustný jako hradba.

Posel se bojí. Zkušenost na prvním brodu varuje. Měli namále, on i jeho kůň. Míli, ne-li víc, je nesl divoký proud. Taktak se vyškrabali na břeh.

Také koni se do vody nechce. Posel ho táhne za uzdu, zvíře natahuje hlavu a žalostně frká. „No, Ryzko, no," jektá posel zuby. Voda mu sahá až k pasu, tělo trne v zimavé křeči.

Uprostřed řeky se ohlédne a hekne hrůzou. Po břehu uhání další jezdec. Bez zpomalení vžene koně do vody. Posel udělá v proudu několik tápavých kroků. Nemá naději. Vraník s jezdcem na hřbetě se rychle blíží. Posel ho pozná teprve v posledním okamžiku: „Petře?" vyrazí ze sebe.

Petr Odpole přitáhl uzdu. „Který ty jsi?"

„He-Heřman," koktá posel.

Petr Odpole natáhne ruku. „Vylez si za mě, ale opatrně, ať mě neshodíš." Trhne a Heřman dopadne na koňský zadek. „Sedíš?" hodí Petr přes rameno a pobídne vraníka k dalšímu pochodu.

V levici uzdu, pravačku zaťatou Petrovi do břicha, veze se posel přes řeku. Ryzka se mu drží po boku.

Těsně předtím, než se dostali na břeh, se hradba stromů rozestoupila a odhalila mezi keři mělkou zátoku dlážděnou kameny. Vraník do ní s jistotou zamíří.

Teprve když sesedli, se Petr zeptal: „Kde se tu bereš?"